

2025

3-4/23-24

Reformatų žinia

LIETUVOS EVANGELIKŲ REFORMATŲ KONSISTORIJOS APŽVALGINIS LEIDINYS

Tilsit

*Reformierte Kirche
mit Kriegerdenkmal*

Tilžės reformatų bažnyčia

T U R I N Y S

▪ DIEVO APVAIZDOS VEIKIMAS MŪSŲ GYVENIMUOSE IR PAŠAUKIMUOSE	3
▪ 376-ASIS SINODO SUVAŽIAVIMAS	5
▪ PROF. KONSTANTINUI GALKAUSKUI – 150.....	8
▪ MIKALOJAUS ČIURLIONIES ATMINIMUI	9
▪ KUN. TOMAS ŠERNAS APIE DALIJĄ, SAVO TARNYSTĘ IR PARAPIJOS ISTORIJĄ.....	9
▪ GIEDU GIESMELĘ SU MOČIUTE	10
▪ KURATORĖ DR. RENATA BAREIKIENĖ	11
▪ KURATORIUS DR. MYKOLAS MIKALAJŪNAS	13
▪ KAŽKAS VEDA KELIAIS IR TAKELIAIS	14
▪ KURATORIUS MYKOLAS GALVELĖ.....	14
▪ KRISTUPAS RADVILA II	15
▪ KASMET – ANT DUBINGIŲ PILIAKALNIO	16
▪ ATMINTIES POPIETĖ LIUTERONŲ SODE	17
▪ IŠKILIŲ GYDYTOJŲ AMŽINOJO POILSIO VIETA	17
▪ MALDA. REGĖJIMO SLĒNYJE.....	19
▪ IN MEMORIAM	19
• DALIJA DREVINSKAITĖ GUDLIAUSKIENĖ	19
• PALMYRA KRIKŠČIUKIENĖ	20
• ONA KUČINSKIENĖ	20
▪ VASARA – KRIKŠTYNŲ IR VESTUVIŲ METAS!	21
▪ 2025 METŲ LAISVĖS PREMIJA – KUN. TOMUI ŠERNUI	21
▪ TILŽĖS REFORMATŲ BAŽNYČIA	22
▪ VILTIES LAIKAS SU WILLU GRAHAMU	22
▪ DAUGIAU NEI PERGALĖS – 2025-IEJI	23
▪ GERA BŪTI KARTU KRISTUJE	24
▪ REFORMACIJOS DIENOS MINĖJIMAS VILNIUJE	26
▪ „KRIKŠČIONYS, DŽIAUKIMĖS DIDŽIAI“	27
▪ REFORMACIJOS DIENOS MINĖJIME - APIE EVANGELIKŲ ŠVIETIMĄ	29

DIEVO APVAIZDOS VEIKIMAS MŪSŲ GYVENIMUOSE IR PAŠAUKIMUOSE

Skaitydami Šventąjį Raštą, matome, kaip Visagalis Dievas istorijoje veikė skirtingų žmonių gyvenimuose. O ar Jis veikia ir kaip veikia mūsų gyvenimuose ir mūsų pašaukimuose? Kaip Jo visagalystę suderinti su žmonių atsakomybe? Kuris yra svarbesnis: tas kuris pašaukia, ar tas, kuris atsiliepia? Šiuos nelengvus klausimus nagrinėjau savo baigiamajame teologijos studijų darbe, taip pat apie tai pamokslavau per kunigo ordinaciją ir pabandysiu trumpai pasidalinti šiame straipsnyje.

Jeigu mūsų gyvenimo pamatas yra Kristus, tai norėdami atsakyti į sunkius klausimus, turime remtis Dievo Žodžiu. Apaštalas Paulius Atėnuose pamokslauja graikų filosofams, kad jo skelbiamas Dievas yra ne tik viso pasaulio Kūrėjas, bet ir viso, kas jame egzistuoja, Valdovas. Apaštalų darbų knygoje skaitome: *Dievas, pasaulio ir visko, kas jame yra, kūrėjas, būdamas dangaus ir žemės valdovas, gyvena ne rankų darbo šventyklose ir nėra žmonių rankomis aptarnaujamas, tarsi jam ko nors trūktų. Jis juk pats visiems duoda gyvybę, alsavimą ir visa kita. <...> Tai jis nustatė aprėžtus laikus ir apsigyvenimo ribas. <...> Juk mes jame gyvename, judame ir esame.*¹ (Apd 17, 22–31).

Žmonės, gyvendami be Dievo, dažnai yra linkę Jį išstumti iš savo mąstymo, o kartais net ir visai pamiršti, jog visa ko centras yra Kūrėjas, o ne kūrinių. Todėl karaliaus Dovydo žodžiai psalmėje primena: *Viešpats pasistatė sostą danguose ir Jo karališka galybė visa valdo.*² (Ps 103, 19). Dievas – ir Kūrėjas, ir Valdovas. Jo veikimas nesibaigia sukūrimu, nes Jis ir toliau valdo kūrinių per savo apvaizdą. Jei velniui pavyktų sumenkinti ar visai ištrinti sukūrimo tiesą, tada netektų prasmės ir Jo visavaldystės doktrina.

Lietuviškas žodis *apvaizda* kyla iš lotyniško žodžio *providēre*.³ Pirmoji žodžio dalis *pro* reiškia *prieš*, *priekyje* ar net *pirmyn*. Antroji dalis *videre* ar tik *vide* yra veiksmazodis, kurio dažniausia reikšmė yra *matyti*. Taigi, pažodinis vertimas galėtų būti *numatyti, matyti į priekį*, tačiau tai tik dalis žodžio reikšmių ir apima tik lotynišką žodį *providēre*. Lietuvių kalboje žodis *apvaizda* dalinai atspindi matymo ar vaizdavimo reikšmę, tačiau tai irgi tik dalis prasmės, nes Dievas ne tik numato, bet ir įgyvendina.

Ar Dievas, sukūręs pasaulį, paliko jį *likimo valiai*? Reformuotos teologijos išpažinimai teigia, kad **Dievo apvaizda pasireiškia aktyviu Jo dalyvavimu žmonių gyvenime**. Heidelbergo katekizmas atsako į klausimą: *Kas yra Dievo apvaizda? Tai visagalė ir visur esanti Dievo jėga, kuria Jis lyg savo ranka laiko dangų ir žemę su visais kūriniais, ir taip valdo, jog lapija ir žolė, lietus ir sausra, derlingi ir nederlingi metai, valgis ir gėrimas, sveikata ir liga, turtas ir skurdas, ir visa kita mums tenka ne atsitiktinai, o iš Jo tėviškos rankos.*⁴ Kalbant apie žmogaus pašaukimą, galime interpretuoti, kad Jo pašaukimas tarnauti vienoje ar kitoje vietoje *mums tenka ne atsitiktinai, o iš Jo tėviškos rankos*. Vestminsterio tikėjimo išpažinime atrandame dar vieną iš apvaizdos apibrėžimų: **Dievas, sukūręs viską, viską ir palaiko. Jis nukreipia, rūpinasi ir valdo visus kūrinius, veiksmus ir reiškinius – nuo didžiausio iki mažiausio – tobulai išmintinga ir šventa savo Apvaizda, pagal neklystamą išankstinį numatymą ir laisvą bei nekeičiamą savo valios nutarimą Jo išminties, galybės, teisingumo, gerumo ir gailėstingumo šlovės gyriui.**⁵ (V, 1).

¹ *Biblija arba Šventasis Raštas* (ST vertė A. Rubšys, NT vertė Č. Kavaliauskas). Vilnius: Lietuvos Biblijos Draugija, 2016, p. 164.

² Ten pat, p. 621.

³ <https://en.wiktionary.org/wiki/providentia#Latin>, peržiūrėta 2025-09-20.

⁴ *Heidelbergo katekizmas*, Vilnius: Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčia, 2014, p. 27-28.

⁵ *Vestminsterio tikėjimo išpažinimas*, Vilnius: Tikėjimo žodis, 2015, p. 83.

Kaip ir jau minėtuose išpažinimuose, čia matome tą patį eiliškumą: pradžioje Jis viską sukūrė, po to nepaliko savieigai, bet viską palaiko, nukreipia, rūpinasi ir valdo visus savo kūrinis. O tuos veiksmus tobulai atlieka iš anksto numatyta Jo apvaizda ir dėl viso to kyla Jo šlovės gyrius. Jeigu Heidelbergo katekizmas labai aiškiai įvardina, kad apvaizda yra Dievo jėga, tai Vestminsterio išpažinimas įvardina, ką ta jėga daro: palaiko, nukreipia, rūpinasi ir valdo. Jis valdo dangaus kūnus, augmeniją, gyvūniją ir žmogų. Todėl niekas nevyksta be Jo sprendimų ir apvaizdos.

Dievo apvaizdos doktrina yra priešinga deizmo filosofijos mąstymui, kuris neigia Dievo veikimą dabartyje. Tokia filosofija ypač išplito Švietimo epochoje, kai žmogus, pasitikėdamas savo išsilavinimu ir protu, ėmė save statyti į Dievo vietą. Tačiau Belgiškasis išpažinimas tvirtina: *Mes tikime, kad, viską sukūręs, šis gerasis Dievas nepaliko savo kūrinių likimo valiai, bet veda juos ir valdo savo šventąja valia taip, kad šiame pasaulyje niekas nevyksta be Jo skrupulingo sutvarkymo.*⁶

Grįžkim prie apaštalo Pauliaus pamokslo: *Juk mes jame gyvename, judame ir esame* (Apd 17, 28). Tai ne tik poetiški žodžiai – jie atskleidžia didžią paslaptį: viskas yra Dievo rankose. W. Pinkas primena: *Neginčijami yra du dalykai: Dievas – visavaldis, žmogus atskaitingas.*⁷ Taip, mes turime laisvę priimti sprendimus, tačiau ta laisvė yra ribota, nes ji duota suverenaus Kūrėjo. Jis nurodo žmogui, kaip gyventi, kokią atsakomybę prisiimti ir kokios bus pasekmės, jei ši atsakomybė bus ignoruojama (plg. Pr 2, 15–17). Dievo Apvaizda nereiškia, kad žmogus tampa pasyvus. Atvirkščiai – Antrajame šveicariškajame išpažinime pabrėžiama: *Nepritariame lengvabūdiškoms kalboms tų, kurie sako: Jeigu Dievo Apvaizda visa valdo, iš tiesų yra bergždi mūsų siekiai ir pastangos – užteks palikti viską valdyti Dieviškajai Apvaizdai, ir mums nebereikės kuo nors rūpintis ar ką nors daryti.*⁸ (VI, 4). Dievo apvaizda ir žmogaus atsakomybė eina drauge, sudarydamos harmoningą visumą. Nagrinėjant Dievo ir žmogaus atsakomybių derinimą, turime prisiminti, kad yra **esminis skirtumas tarp Kūrėjo ir kūrinio**. Jei kūrinys ir turi suverenumo, tai tik tiek, kiek jam suteikė absoliučiai suverenus Kūrėjas. Pirmuose Biblijos skyriuose matome, kaip Kūrėjas žmogui suteikia valdžią virš visos kūrinijos, tačiau nėra nei šešėlio užuominos, kad Dievas prilygina žmogų sau. Atvirkščiai, jam aiškiai nurodo, ką jis gali daryti ir, ko jokiū būdu negali. Kūriniui paskiriama konkreti vieta, kur jis gyvens ir suteikiamo atsakomybės, už ką žmogus bus atsakingas. Žmogus tampa atsakingas Dievui už savo veiksmus. VIEŠPATS Dievas paėmė žmogų ir apgyvendino jį Edeno sode, kad čia dirbtų ir juo rūpintųsi. Ir įsakė žmogui VIEŠPATS Dievas, tardamas: *Nuo visų sodo medžių tau leista valgyti, bet nuo gero bei pikto pažinimo medžio tau neleista valgyti, nes kai tik nuo jo paragausi, turėsi mirtį.*⁹ (Pr 2, 15-17).

Teologas Džonas W. Tweeddalas studijuoja Dievo apvaizdos temą ir daro išvadą: *Kai galvojame apie Dievo kūrinijos valdymą, turime atmesti bet kokią apvaizdos sampratą, leidžiančią manyti, kad, viena vertus, Dievas pasitraukia iš pasaulio arba, kita vertus, su žmonėmis elgiasi kaip su robotais. Mes atmetame ir deizmą, ir fatalizmą, nes abu iškreipia Dievo santykį su pasauliu. Deizme Dievas nieko nedaro. Fatalizme Dievas daro viską. Nė viena iš šių pozicijų nėra priimtina.*¹⁰ Sutikdami su autoriumi, privalome atmesti ir deizmą, ir fatalizmą, nes abu iškreipia Dievo santykį su pasauliu. O tas santykis yra visagalio Dievo ir Jo kūrinio bendradarbiavimo santykis.

Noriu pakviesti kartu su Belgiškojo išpažinimo autoriumi Gvidu de Bresu pasitikti rytojų drąsiai ir kartu sakant: *mums nieko nenutinka atsitiktinai, o tik mūsų maloningojo dangiškojo Tėvo potvarkiu. Jis sergi mus tėviška globa, laikydamas visus kūrinis savo valdžioje <...>. Šia mintimi guodžiamės žinodami, kad Dievas valdo demonus ir visus mūsų priešus, be Jo leidimo ir valios jie negali mūsų nuskriausti.*¹¹ Tačiau kviečiu kartu ir su Heinrichu Bulingeriu nepamiršti AŠI, kuris perspėja mus saugotis pasyvaus fatališko požiūrio, kuris teigia, kad *bergždi mūsų siekiai ir pastangos – užteks palikti viską valdyti Dieviškajai Apvaizdai, ir mums nebereikės kuo nors rūpintis ar ką nors daryti.*¹² Tebūnie Tavo valia!

Kun. Dainius Jaudegis

⁶ *Belgiškasis išpažinimas*, Vilnius: Reformatų literatūros centras, 2020, p. 20.

⁷ Pink, Arthur W., *Dievo visavaldystė*, Vilnius: Reformatų literatūros centras, 2016, p. 9.

⁸ *Lietuvos reformatų tikėjimo pagrindai, Antrasis Šveicariškasis išpažinimas su šiuolaikiniu komentaru*, Vilnius; Apyaušris, 2011, p. 24-25.

⁹ *Biblija arba Šventasis Raštas*, p. 5-6

¹⁰ <https://tabletalkmagazine.com/article/2021/02/gods-providence-revealed-in-scripture/>, peržiūrėta 2025-09-20.

¹¹ *Belgiškasis išpažinimas*, p. 21.

¹² *Lietuvos reformatų tikėjimo pagrindai, Antrasis Šveicariškasis išpažinimas su šiuolaikiniu komentaru*, p. 25.

376-ASIS SINODO SUVAŽIAVIMAS

Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas – aukščiausiaji reformatų bažnytinės savivaldos institucija, veikianti nuo 1557 metų. Jau daugiau nei šimtas metų eilinių Sinodų suvažiavimų vieta – Biržai. Šių metų Sinodo suvažiavimas buvo sukviestas birželio 14-15 dienomis. Sinodo sesijos vyko šeštadienį, o iškilmingos sinodinės pamaldos – Šv. Trejybės sekmadienį, kurių metu paskelbti naujai priimti bažnytinės teisės aktai – Kanonai. Kai jie paskelbiami iš sakyklos Sinodo pamaldų metu – ima galioti.

Kaip įprasta ir kaip numato bažnytinė teisė, į suvažiavimą susirinko dauguma dvasininkų, kuratorių ir visų parapijų atstovai – Sinodo delegatai, visi kartu vadinami sinodalais. Sinodo suvažiavime tarnavo ir didelė papildoma aptarnavimo komanda, atlikusi labai svarbų darbą. Mandatų komisija suruošė visą Sinodo dokumentų paketą. Šių metų suvažiavimas buvo rinkiminis, tad komisijai padaugėjo darbo skaičiuojant balsus ir skelbiant rezultatus.

Sinodo suvažiavimo metu veikė dieninė vaikų stovykla. Padėka jos organizatoriams ir vadovams. Džiaugiamės, kad ir šiemet joje talkino iš Estijos atvykę dvasininkai: kun. Andrus ir diakonė Jelena Kask'ai. Suburtai vaikų stovyklos *Aš kaip žalias medis* vadovų komandai vadovavo stovyklos direktorė Danutė Nindriūnaitė. Padėka stovykloje talkinusiems vadovams Rolandui ir Ramintai, savanorėms gimnazistėms Austėjai, Kitijai ir Agnei, dailės užsiėmimus vedusiai Daliai, praktinių užsiėmimų vadovui vyr. ltn. Vidmantui, rankdarbių vadovui Evaldai.

Ūkine 376-ojo Sinodo suvažiavimo organizavimo dalimi rūpinosi Biržų ev. reformatų parapija, o didžiausias krūvis teko diakonijos tarnautojai Jūratė Trečiokienei. Jai talkino būrys įvairaus amžiaus parapijiečių. Padėka parapijos senjorėms: Irutėms Kačerauskienėi ir Šatienei, Angelei, Palmyrai už nupintus žalumynų vainikus, girliandas. Esame dėkingi parapijiečiams Lukui, Giedriui, Viliui, Arminui ir parapijietėms Renatai, Ritai, Vidai, Smuidrai už sutvarkytą aplinką, pastatytas palapines, tradiciškai vasaros žalumynais papuoštą bažnyčią, kitus atliktus praktinius ir organizacinius darbus. Dėkingi Emilijai už sukurtą suvažiavimo logotipą, o knygyniui *AMICUS* – už operatyviai paruoštą vaizdinę atributiką. Dėkojame Biržų ev. reformatų parapijos valdybai ir vadovams, kurie rūpinosi būtiniomis sąlygomis, kad sklandžiai vyktų Sinodo suvažiavimo darbas.

Reiškiame padėką už suvažiavimo vakaro kultūrinės dalies paruošimą ir edukacinį pristatymą Biržų *Sėlos* muziejaus darbuotojoms: Irutei Varzienei, Ingai Jesėnienei, Snieguolei Kubiliūtei ir muzikantėms, Biržų Vlodo Jakubėno meno mokyklos moksleivėms: Arūnei Anskinaitei ir Karinai Staškevičiūtei bei jų mokytojai Romualdai Butkevičienei. Renginys sužavėjo sinodalus ir Sinodo svečius. Iš tiesų, Biržai turi ne tik istoriją, bet ir žmonių, kurie brangina ir moka ją meniškai atskleisti, pristatyti!

Ypatinga padėka visiems, kas rūpinosi sinodalų ir jų svečių maitinimu! Dėkojame maitinimo organizatorėms: Vaidutei, Daivai ir Jolantai. Jų parūpintas ir dalinamas maistas stiprina vaikus ir

Sinodo dalyviai ir svečiai

suaugusius, buvo sotas ir gardus, labai kėlė visų dalyvių nuotaiką. Dėkojame už nuostabią ir gardžią vakarienę *Pilies skliautuose*, viešbučio *Butėnas* personalui už malonų aptarnavimą – šiame viešbutyje buvo apgyvendinti Sinodo svečiai. Dėkojame *Rinkuškių* įmonei už paramą – gaivinančius gėrimus vaikams ir sinodalams!

Šeštadienis, pirmoji suvažiavimo diena, po dalyvių registracijos, prasidėjo Sinodo atidarymo pamaldomis. Gen. superintendentas kun. R. Stankevičius įžanginėje prakalboje supažindino su Sinodo tikslais, kurie yra surašyti vis dar nepraradusioje aktualumo reformatų liturginėje knygoje Gdansko Agendoje (1639), citavo kunigaikštytės Liudvikos Karolinos Radvilaitės Laišką

Šį laišką 1689 m. gegužės 25 dieną kunigaikštytė Liudvika Karolina parašė ir pasiuntė to meto Sinodo suvažiavimui. Nuo XIX a. vidurio jį nutarta perskaityti kiekvieno eilinio Sinodo suvažiavimo atidarymo pamaldų pradžioje. Atidarymo pamaldų liturgiją laikė vicesuperintendentas, Biržų parapijos klebonas kun. Rimas Mikalauskas. Liturgijoje dalyvavo kun. Holger'is Lahayne, kun. Sigita Veinzierl, katech. Dainius Jaudegis.

Po trumpų pamaldų prasidėjo intensyvus Sinodo suvažiavimo darbas. Sinodo Mandatų komisijos atstovė Inga Jasėnienė pranešė, kad į Sinodo suvažiavimą susirinko septyni dvasininkai, aštuoni pasaulietiniai kuratoriai, 17 delegatų, išrinktų Lietuvos ev. reformatų parapijose.

Pirmojoje suvažiavimo sesijoje buvo išrinktas suvažiavimo prezidentas: Sinodo direktoriumi išrinktas kurat. Nerijus Krikščiukas, vicedirektoriumi, pagal pareigas – gen. superintendentas kun. Raimondas Stankevičius, sekretoriumi – kun. Holger'is Lahayne, cenzoriumi – kun. Rimas Mikalauskas. Mandatų komisiją papildė ir joje tarnavo Darius Balinskas, o komisijos nario-kandidato pareigas užėmė naujai išrinkta Daiva Seibutienė iš Biržų.

Sulaukėme svečių iš Suomijos: kun. Joonas Laajenen'as su žmona Deborah iš Lahčio ev. reformatų bažnyčios bei teologijos studento Akseli'o Peltolos. Iš Lenkijos, Poznanės evangelinės reformatų bažnyčios, atvyko kun. dr. Andrzej'us Polaszek'as. Visas suvažiavimo sesijas stebėjo Lietuvos Evangelinių Bažnyčių Bendrijos vadovas, vyr. pastorius Gabrielius Lukošius. Biržų mero sveikinimą pagarsino į suvažiavimą atvykusi Biržų m. savivaldybės vicemerė Astra Korsakienė, Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos vardu sveikino Sinodą draugijos pirmininkas kurat. Donatas Balčiauskas. Raštu sveikinimus atsiuntė katech. dr. Dariusz'as Bricko, William'as Baron'as iš ARP Bažnyčios JAV bei Lietuvos ev. reformatų Kolegijos išėivijoje prezidentas.

Antrojoje suvažiavimo sesijoje Sinodo dalyviai turėjo progą užduoti klausimų Bažnyčios institucijų vadovams, kurių ataskaitos susipažinimui buvo pateiktos elektronine versija.

Kun. Joonas Laajenen'as su žmona Deborah

Konsistorijos ataskaitą pateikė kurat. Nerijus Krikščikas, Senjorato – kun. Raimondas Stankevičius. Revizijos komisijos ataskaitą perskaitė ir pakomentavo Danguolė Jursienė. Į klausimus atsakinėjo visų parapijų atstovai.

Trečiojoje sesijoje buvo renkama Lietuvos Evangelikų Reformatų Bažnyčios vadovybė bei sprendžiamas bene svarbiausias suvažiavimo klausimas – katech. Dainiaus Jaudegio ordinacija Dievo Žodžio tarno – kunigo tarnystei. Ordinacijai pritarta vienbalsiai. Po ordinacijos ir įvedimo į tarnystę kunigas įpareigotas aptarnauti Kauno ir Kėdainių ev. reformatų parapijas.

Konsistorijos prezidentu perrinktas kurat. Nerijus Krikščikas, generaliniu superintendentu trečiai kadencijai – kun. Raimondas Stankevičius, vicesuperintendentu – kun. Rimas Mikalauskas. Išrinkta Konsistorija: dvasininkai – R. Stankevičius, R. Mikalauskas, S. Veinzierl, D. Jaudegis, nariai pasauliečiai – kurat. N. Krikščikas, kurat. G. Vaitiekūnas, Ž. Pavinkšnis ir I. Jasėnienė. Išrinkta ir naujos sudėties Revizijos komisija: Eglė Grucytė, Alė Klovaitė, Tadas Baltušis, Tautrimas Januševičius ir Darius Mikalajūnas.

Patenkintas kėdainiečio kurat. Algimanto Dagio prašymas atleisti jį iš kuratoriaus pareigų. Kuratorių sesijai pasiūlius ir Sinodui pritarus, Algimantui Dagiui suteiktas Garbės kuratoriaus vardas.

Sinodas svarstė Karių evangelikų distrikto ir evangelikų sielovados LR kariuomenėje klausimą. Pasiūlytam projektui – panaikinti distrikto ir atšaukti evangelikų kapeliono pareigybę LR kariuomenėje bei sielovadinį darbą – nepritarta, tačiau iš pareigų, asmeniškai prašant, atleistas vyriausiasis kapelionas ir šio distrikto vadovas kun. R. Mikalauskas. Jam pavesta, einant vicesuperintendente pareigas, kuruoti karių evangelikų sielovadą kariuomenėje.

Sinodo suvažiavimas pritarė Kėdainių reformatų parapijoje esančio nekilnojamo turto nuomos ir įveiklinimo projektui. Po diskusijų, balsų dauguma pritarta Kanono bei Memorialo supaprastinti Bažnyčios juridinių asmenų atstovavimo santykiuose su Valstybe projektams.

Patvirtinta kito, eilinio Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo suvažiavimo data – 2026 m. gegužės 30-31 d., Biržuose. Iki to laiko Lietuvos ev. reformatų Konsistorija gali, jei iškiltų poreikis, kviešti neeilinius Sinodo suvažiavimus Biržuose ar kitoje vietoje.

Antroji Sinodo suvažiavimo dalis sekmadienį – jau šventinė. Iškilmingos pamaldos prasidėjo vargonininkės Jūratės Duderienės pagrotu iškilmingu maršu. Jam skambant, į Biržų bažnyčios presbiteriją procesijoje žengė dvasininkai, lydimi visų sinodalų. Pamaldų liturgijai vadovavo Biržų parapijos klebonas, vicesuperintendentas kun. Rimas Mikalauskas.

Visiems užėmus savo vietas, dvasiniai ir pasaulietiniai sinodalai – presbiterijoje, parapijiečiai ir svečiai – bažnyčios navoje lonkose, kun. Sigita Veinzierl pradėjo iškilmingas Sinodo uždarymo pamaldas 27-os Dovydo Psalmės žodžiais: *Viešpats yra mano šviesa ir mano išgelbėjimas – ko man bijoti? Viešpats yra mano stiprybė – prieš ką man drebėti? VIEŠPATS mano gyvenimo tvirtovė, tad prieš ką turėčiau drebėti?* Po sugiedotos 84-osios giesmės, katech. Dainius Jaudegis perskaitė *Dešimt Dievo įsakymų* iš Senojo Testamento Išėjimo knygos.

Kun. H. Lahayne, vietoj įprasto ir kiekvieną eilinį sekmadienį išpažįstamo *Apaštų tikėjimo išpažinimo*, paskelbė pirmuosiuose dviejuose visuotiniuose Bažnyčios Susirinkimuose (325 m. liepos mėn. Nikėjoje ir 381 m. papildytas Konstantinopolyje) priimtą Nikėjos-Konstantinopolio tikėjimo išpažinimą kurio 1700 metų jubiliejus minimas šiais metais. Jis yra bendras visoms Rytų ir Vakarų Bažnyčioms, t.sk. jį išpažįsta ir visos protestantiškos Bažnyčios, pripažįstančios Šventąją Trejybę – Dievą Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią.

Nikėjos-Konstantinopolio tikėjimo išpažinimas yra pagrindinė krikščionių tikėjimo santrauka, apibrėžianti pagrindinius doktrinos principus.

Po giesmės, naujai perrinktas gen. superintendentas kun. R. Stankevičius iš sakyklos paskelbė priimtus kanonus, kurie nuo paskelbimo iš bažnyčios sakyklos momento, įsigalioja. Kunigas dėkojo Viešpačiui, kad leido priimti juos, prašė laiminti jų vykdymą.

Dar po vienos giesmės, gen. superintendentas nusileido iš sakyklos ir, atsistojęs prieš Dievo stalą, skaitė ordinacijos liturgijos įžangą. Skaitomos *1 Laiško Timotiejui* 3 sk. 1-7 eilutės:... *jei kas siekia vyskupauti, trokšta gero darbo.* ² *O vyskupas turi būti nepeiktinas: tik kartą vedęs, blaivus, protingas, padorus, svetingas, gebąs mokyti,* ³ *ne girtuoklis, ne kivirčius, bet švelnus, nemėgstantis vaidytis, negodus,* ⁴ *geras savo namų šeimininkas, turintis klusnius ir tikrai dorus vaikus.* ⁵ *Jeį kas nesugeba šeimininkauti savo namuose, tai kaipgi jis pasirūpins Dievo Bažnyčia?!* ⁶ *Vyskupas neturi būti naujatis, kad nepradėtų didžiūotis ir nepakliūtų į velnio teismą.* ⁷ *Be to, jam privalu turėti gerą vardą tarp svetimųjų, kad nebūtų niekinamas ir neįkliūtų į velnio žabangus*

Po klausimų-atsakymų, prisaikdinimo kalaviju – Dievo Žodžiu – ginti jam patikėtą ganomųjų avelių kaimenę, ir ne iš naudos sau, rodyti gerų darbų pavyzdį – tokios yra esminės ganytojo pareigos, kurias Šv. Dvasia patiki Dievo tarnui, Broliai kunigai – gen. superintendentas R. Stankevičius, vicesuperintendentas R. Mikalauskas ir Kaune tarnaujantis misionierius kun. Frankas van Dalenas – rankų uždėjimu katechetą Dainių Jaudegį laimino kunigo tarnystei. Po to ordinuotasis padavė ranką dvasininkams – kaip brolybės, bendrystės ir meilės ženklą tarnystėje.

Kunigo ordinacija – rankų uždėjimas

Po sugiedotos 176 giesmės, jau kunigas D. Jaudegis pakilo į sakyklą ir sakė pamokslą apie Dievo Apvaizdą, pasiremdamas Apaštalų darbų 17-ame skyriuje užrašytais žodžiais.

Pamaldos užbaigtos Viešpaties Vakarienės šventimu.

Pamaldas puošė ne tik liturginės giesmės, giedotos visų susirinkusiųjų, bet ir vargonininkės Jūratės Duderienės intarpuose atlikti muzikiniai kūriniai vargonams.

Po iškilmingų Sinodo suvažiavimo uždarymo pamaldų sinodalai ir svečiai, tradiciškai ateities kartoms įsiamžinę nuotraukose ant bažnyčios laiptų, dar ilgai bendravo Agapėje klebonijos kiemyje.

InfoRef_LT

Foto: Ritos Jaudegienės

PROF. KONSTANTINUI GALKAUSKUI – 150

2025 m. birželio 6 d. Vilniaus reformatų bažnyčioje vyko vakaras **Prof. Konstantinui Galkauskui – 150.**

K. Galkauskas (1875–1963) – Vilniuje gimęs, čia gyvenęs ir dirbęs kompozitorius, dirigentas, choro vadovas ir pedagogas.

1918–1940 m. K. Galkauskas buvo Vilniaus reformatų bažnyčios vargonininkas, taip pat

jis – giesmių reformatams autorius.

Renginyje dalyvavo ir savo žiniomis dalinosi muzikologas Vaclovas Juodpulis. Apie vilniškąją Galkausko praeitį pasakojo Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejaus darbuotojas, istorikas Artūras Savko. Kompozitoriaus portretą papildė ir Gudų kultūros draugijos Lietuvoje pirmininkas Aliaksandr'as Adamkovich'ius.

Muzikos mokslus K. Galkauskas pradėjo besimokydamas Vilniaus berniukų gimnazijoje, tęsė Sankt Peterburgo konservatorijoje. Ten besimokydamas, K. Galkauskas sukūrė operą *Čigonai* ir buvo apdovanotas medaliu. Per beveik penkiasdešimt Konservatorijos gyvavimo metų pirmą kartą istorijoje taip buvo įvertintas mokinys.

Sugrįžęs į Vilnių, K. Galkauskas 1909 m. įkūrė simfoninį orkestrą, vadovavo chorui, Bernardinų sode organizuodavo koncertus, dirbo pedagogu Vytauto Didžiojo gimnazijoje (kūrė mokinių spektakliams baltus), Žydų muzikos institute, Baltarusių gimnazijoje, buvo įkūręs muzikos mokyklą savo bute, šalia Reformatų bažnyčios, kurioje vargonininkavo ir rengė koncertus, net akompanuodavo begarsiam kinui.

Suprantama, kad renginyje skambėjo tik Konstantino Galkausko muzika. Koncertą pradėjo K. Galkausko *Tėve mūsų*, kurį atliko Valdas Striužas (bosas), jam vargonais akomponavo Reformatų bažnyčios vargonininkė Rasa Mikalajūnienė. Radvilų jaunimo himną sugiedojo šeima: Valdas Striužas, jo dukra Vilgailė ir vaikaitė. Koncertą papuošė bažnyčios erdvę užpildęs Aušros Liutkutės balsas, akompanuojant Elinai Maslakovai. Gudų kultūros draugijos Lietuvoje choras *PraDziva* (vad. Mikalai Semianchuk'as) atliko K. Galkausko harmonizuotas baltarusių liaudies dainas.

K. Galkausko, kaip romantinės muzikos autoriaus, kūrybos pavyzdžius atliko Liudvikas Lahayne (smuikas), Rasa Mikalajūnienė (fortepijonas) ir S. Skorienė (pianinas). Koncertą užbaigė Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčios choras *Ave Verum* (vad. Igoris Larionovas), akompanavo Renata Marcinkutė Lesieur.

Renginį vedė Vilniaus reformatų bažnyčios kunigas Holgeris Lahayne.

Renginį suorganizavo *Reformatų žinia* redaktorė, Reformatų senjorų draugijos pirmininkė Dalija Gudliauskienė.

Rasa Mikalajūnienė

MIKALOJAUS ČIURLIONIES ATMINIMUI

KANTATA

Meiluži Mūzų, meno aini,
Kūrėjau mums tyrų sapnų!
Mus apgaubei tu meno daina,
Tu nuolat mus kvieti prie jų.
Būk garbinamas sužavėtų
Tavom spalvomis ir ugnim,
Melodijų aistra lydėtų, --
Visi mes žavimės tavim.

Tu mums atvėrei amžinybę,
Kur Dievas, grožis ir tiesa,
Ir šaukia mus į begalybę
Tavų spalvų, garsų kalba.

Garbė, sūnau šalies gimtosios!
Tautiečiai širdis siuncia tau,
Tu garbinams tautos senosios,
Kilnūs tarp kilnių sūnau!

Keliu keliaudams nepramintu,
Tu drąsiai sau jį padarei,
Ir pasakoje išdabintoj
Mums šventą tiesą pasakei.

Priimk iš mūsų dėkingumą,
Nematomai gyvenk tarp mūs,
Sūnus tu Lietuvos kilnumo,
Priimk jos padėkos garsus.

Meiluži Mūzų, meno aini,
Kūrėjau mums tyrų sapnų!
Mus apgaubei tu meno daina,
Tu nuolat mus kvieti prie jų.

*Konstantinas Galkauskas
1927 m.*

KUN. TOMAS ŠERNAS APIE DALIJĄ, SAVO TARNYSTĘ IR VILNIAUS PARAPIJOS ISTORIJA

Studijavau ne bažnyčios siuntimu, bet savo paties išsilavinimui evangelišką teologiją Klaipėdos universiteto Teologijos centre. Studijuodamas iš savo tetų buvau girdėjęs, jog reformatai, esą, pykstasi. Tuomet save laikiau „nekonfesiniu humanistu“ ir iš aukšto pagalvojau, jog toks reformatų elgesys nėra dvasingas. Tetos liūdnei paaiškino, jog visoje Lietuvoje nėra nei vieno evangelikų reformatų kunigo. Vilniaus parapija esanti draugiška, bet nesugeba nieko rimto nutarti, nes nuomonės dažnai lieka skirtingos. Susirinkimuose parapijiečiai karščiuojasi ir kalba pakeltais balsais, jiems labai trūksta bažnytinės teisės ir teologijos žinių. Man dėl to galvos visai neskaudėjo, nes nebuvau su tuo susijęs. Studijuoti teologiją man buvo įdomu ir prakilnu. Tie gražūs ir išmintingi studijų dalykai visai nesiderino su nepažįstamų žmonių nesutarimais.

Jau buvau, berods, antrame kurse, kai pirmą kartą savo tetų bute sutikau Daliją. Dalija, kaip viena iš aktyvių parapijos lyderių, norėjo sužinoti mano nuomonę vienais ar kitais klausimais. Tuomet supratau, kad ko gero, praktinę teologiją bei teisę išmanau mažiau nei Dalija. Tuo metu Vilniaus parapijos ir visos Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios veiklą žlugdyti ir viskam vadovauti nuosekliai stengėsi vienas aferistas, palaikomas grupelės savo rėmėjų. Bažnyčioje prasidėjo netikėtini veiksmai, pavyzdžiui, planuotas visuotinis parapijos narių susirinkimas netikėtai prasideda anksčiau nei buvo skelbta, į jį susirenka tik reikiami žmonės. Taip pat įvykdavo neteisėti Sinodai, būdavo netikėtai keičiama Sinodo sesijų vieta.

Lietuva neseniai demokratiniu apsisprendimu buvo iškovojoji nepriklausomybę, dauguma žmonių viltingai žvelgė į ateitį. Todėl, matydami tokias nedoras manipuliacijas, nemažai parapijiečių pasitraukė iš bažnyčios. Nedidelis parapijos branduolys išliko, kaip manau, būtent dėl Dalijos iniciatyvos ir nuolatinių pastangų išleisti parapijos laikraštį „Vilniaus reformatų žinios“, kuriame būdavo aprašomi svarbūs įvykiai, publikuojami istoriniai ir teologiniai straipsneliai.

Būdamas studentu susipažinau su Kęstučiu Daugirdu ir Rimu Mikalausku. Pradėjome kalbėtis ne apie studijas, bet apie bažnyčią ir jos bėdas. Po truputį susipažinau su bažnyčios žmonėmis. Nors veržiausi į gražias teorijas ir dvasinę ramybę, tačiau ilgainiui nusekiau paskui skaudžią praktiką teologijoje. Pabaigęs bakalauro studijas jaučiausi jau susijęs su bažnyčia, ir išlaikęs bažnyntinius egzaminus, buvau Biržuose ordinuotas į dvasininko tarnystę. Prasidėjusi mano tarnystė Vilniaus parapijoje, kaip prisimenu, buvo akylai prižiūrima Dalijos. Ji primindavo apie liturginių metų laikotarpiuose mažiau tinkamas giesmes, skubindavo baigti rašyti straipsnius ir darydavo daug kitų darbų.

Lietuvos ev. reformatų bažnyčioje situacija nuolatos blogėjo ir vieną sekmadienio rytą atėję į pamaldas radome užrakintas bažnyčios duris. Prie durų buvo prikabinatas raštelis, jog bažnyčia yra „uždaryta dėl remonto“. Tokių veiksmų tikslas buvo vienintelis – išblaškyti likusius parapijos narius. Bet parapija išliko, meldėmės nuomojamose baptistų ir liuteronų bažnyčiose, susirinkimus, maldos pusryčius ir mokymus rengdavome kavinėse, Biblijos draugijos patalpose. Dalija visur dalyvaudavo ir nenutrūkstamai leido parapijos laikraštį. Po kelerių metų eilinio Sinodo metu Biržuose privačios saugos tarnybos pagalba buvo ir vėl pabandyta įžūliai uždaryti bažnyčią „remontui“. Šį kartą Apvaizda parodė kelią iš bažnyčią ilgai varginusios krizės. Anksčiau dėjome daug pastangų ir vilčių bandydami išspręsti teisinės problemas per Teisingumo ministeriją, dabar gi prasidėjo ilgas ir kruopštus teisinis procesas teismuose. Po aštuonerių metų Vilniaus parapija ne tik išliko, bet ir sugrįžo į savo bažnyčią. Savaime aišku, kad visuose svarbiausiuose įvykiuose dalyvavo Dalija.

Dalija niekada nenuleisdavo rankų, buvo drąsi ir iniciatyvi. Rašė, užsiėmė leidyba, buvo seniūnė, Sinodo dalyvė, finansinės apyskaitos revizijos narė, koncertų ir psalmių seminaro organizatorė. Tačiau prisimenant Daliją, aš ją regiu ten, kur man buvo liūdna ir baisu, ji buvo šalia visuose nelengvuose išbandymuose, per kuriuos ėjo mūsų bažnyčia ir aš asmeniškai. Visada žinojau ir jutau jos palaikymą.

AKIRAČIAI 2025 09-11

GIEDU GIESMELE SU MOČIUTE

Kauno parapijos ir kunigo Franko Van Daleno iniciatyva prieš kelerius metus buvo paruoštos apie 50 psalmių giedojimui. Pernai ir Vilniuje pradėjome per sekmadienio pamaldas giedoti iš šių psalmių. Reformatų senjorų draugijos organizuojama stovykla padėjo toliau gilintis į psalmes.

2025 m. birželio 29 d. pavakarę nemažas Vilniaus reformatų būrys su gen. superintendentu kun. Raimondu Stankevičiumi atidarė protestantiškų Giesmių stovyklą Levandų uoste Buikose (Šalčininkų raj.). Po oficialios dalies visi pasistiprino Levandų uosto kapitono ir mūsų parapijiečio Danuko Arlausko kepta kiaušiniene ant laužo.

Kitą dieną stovyklautojus aplankė ev. liuteronų vyskupas Mindaugas Sabutis su šeima. Dvasininkas skaitė įdomų pranešimą apie psalmes, jų atsiradimą. „Kai kurios psalmės siekia Mozės laikus, kai buvo keliamas iš Egipto nelaisvės. Tai tūkstantmetė tradicija, išlikusi gyva iki mūsų dienų. Šiandien mes giedame tai, ką giedojo Jėzus Kristus, Marija, Apaštalai: ‘Pagiedoję jie išėjo į Alyvų kalną’ (Mt 26,30), ‘Paulius ir Silas <...> giedojo Dievui himną’ (Apd 16,25). Be psalmių visų konfesijų krikščionys neapsieina nei per sekmadienio Mišias ar pamaldas, nei kitomis progomis – krikštynose, vestuvėse ar laidotuvėse. Psalmynas krikščioniškoms tautoms turėjo labai didelės įtakos kuriant maldas, liturgines giesmes, religines dainas ar poeziją“, – pasakojo vysk. Sabutis.

Didžioji dalis psalmių yra užrašyta Psalmyne, vienoje iš Biblijos knygų. Psalmyną sudaro 150 psalmių, iš kurių 73 priskiriamos Izraelio karaliui Dovydui. Biblijoje yra įvairaus turinio psalmių – Dievo šlovinimo, padėkos, skundo, atgailos, maldos, gedulo, pranašysčių. Nemažai psalmių buvo giedamos per pamaldas šventykloje, kitos – Izraelio tautos tremties laikais. Dalis psalmių išreiškia Izraelio tautos tikėjimą, kitos – labai individualios ir asmeniškios. Visas žmogaus gyvenimas yra susietas su psalmėmis.

Psalmių vertimai į įvairias kalbas pradėjo plisti Reformacijos laikotarpiu. Šios religinės giesmės naudojamos katalikų ir protestantų (liuteronų, reformatų) liturgijoje. Pirmieji pilni psalmių vertimai į lietuvių kalbą bei parafrazės, pritaikytos liuteronų liturgijai, paskelbtos Martyno Mažvydo leidiniuose (Katekizme, 1547 m., ir Giesmyne, 1566–1570 m.). Pirmasis visas psalmes į lietuvių kalbą išvertė Jonas Brekūnas. Jas paskelbė Jonas Rėza 1625 m.

Jonas Kalvinas taip pat brangino psalmes. Ženevos reformatorius buvo įsitikinęs, kad psalmės moko ir įkvepia tikrą pamaldumą. Jo Psalmyno komentaras užima net penkis tomus. Įvade Kalvinas rašo: „Nėra kitos knygos, kurioje mums būtų taip puikiai mokoma, kaip teisingai garbinti Dievą.“ Reformatorius anksti siekė įvesti psalmių giedojimą bažnyčios pamaldose. 1542 m. buvo išleistas pirmas Ženevos psalmynas – eiliuotos psalmės su gaidomis. Po dvidešimt metų visos psalmės buvo paruoštos giedojimui.

Vyskupo M. Sabučio pasakojimą apie psalmes pajavairindavome giedodami psalmes iš liuteronų giesmyno *Krikščioniškos giesmės*. Mokytis naujų kauniečių paruoštų psalmių padėjo parapijos vargonininkės Rasa Šernienė ir Rasa Mikalajūnienė.

Vilniaus parapijos vargonininkės: Rasa Mikalajūnienė ir Rasa Šernienė. Viktorijos Liauškaitės nuotrauka

Giedojome įvairias psalmes ir gyvai jas aptarėme remdamiesi Šv. Rašto eilutėmis. Nors psalmės sukurtos daugiau nei prieš 3 tūkst. metų, jos yra gyvos ir šiandien.

Paskutinę Giesmių stovyklos dieną praleidome geriau pažindami kelis Vilniaus rajono kultūros paveldo objektus. Mus svetingai sutiko Šumsko, Laukininkų dvaro šeimininkas Ramūnas Abukevičius. Jis turiningai papasakojo jau atgimstančio dvaro istoriją, nes ši vieta su rūmais ir kitais pastatais prieš keletą metų buvo labai liūdno būklės... Vėliau mūsų laukė Vladislavo Sirokoslės muziejus Bareikiškėse. Gidas Olegas įdomiai pristatė poetą, dramaturgą, keliautoją Vladislavą Sirokoslę, kuris, gyvendamas šiame dva-relyje, sukūrė daugiausiai savo darbų.

Šio projekto stovykla – pasigiedojimas *Giedu giesmele su močiute* iniciatorė ir viena iš rengėjų buvo mūsų aktyvi parapijietė Dalija Gudliauskienė, kuri parašė projektą – jį finansavo Reformatų Bažnyčia tikslinėmis lėšomis, gautomis iš evangelikams skirto Gustav Adolf Werk fondo (Vokietija).

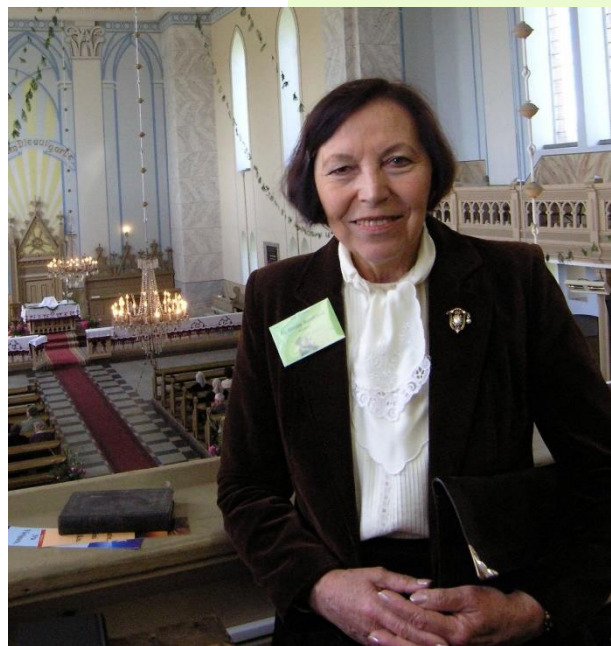
Viktorija Liauškaitė

Iš patirties žinome, kad giesmė turi didelę galią ir dorybę sujaudinti ir uždegti žmonių širdis, kad jie melstųsi Dievui su dar karštesniu uolumu.

Giesmės tarsi įkvepia mus melstis Dievui ir šlovinti Jo vardą, kad nuvytų šalin lengvabūdiškas ir tuščias mintis, o mūsų širdys būtų sujaudintos ir paliestos.“

*Jonas Kalvinas,
Ženevos psalmyno pratarmė*

KURATORĖ DR. RENATA BAREIKIENĖ

Aš, Renata Emilija Bareikienė, gimiau 1939 m. lapkričio 10 dieną Biržų raj., Klausučių kaime, giliai tikinčių reformatų Elzbietos Indriūnaitės Tunkūnienės ir Mykolo Tunkūno šeimoje. Jie palaidoti Biržų raj., Klausučių kapinėse. Turiu jaunesnę seserį Editą (gim. 1944-04-05). 1946 metais mokiausi Klausučių pradinėje mokykloje, 1946–1956-ais – Biržų J. Janonio vid. mokykloje, 1956–1961 metais studijavau VU Fizikos matematikos fakultete.

1961 m. ištekejau už kurso draugo Vytauto Bareikio, kuris vėliau tapo pasaulinio garso mokslininku, sukūrė tarptautinę triukšmų fizikinėse sistemose mokyklą ir buvo jos vadovu. Netikėtai, staiga mirė 1995 m., sulaukęs vos 58-erių, palaidotas Antakalnio kapinių Menininkų ir mokslininkų kalnelyje. Užauginome tris vaikus. Austė, gimusi 1966 m., baigė Nacionalinę M.K. Čiurlionio vidurinę mokyklą, muzikos skyrių, studijavo Lietuvos konservatorijoje (dabar – Lietuvos muzikos ir teatro akademija), dirba Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto vyresn. mokslo darbuotoja. Aušrinė ir Aidas gimė 1967 metais, taip pat baigė M.K.Č. vidurinę mokyklą, dailės skyrių, abu studijavo Dailės institute (dabar – Dailės akademija). Aušrinė dirba Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyboje vyr. specialiste, Aidas – laisvasis menininkas, gyvena ir kuria Niujorke (JAV), rengia parodas.

Baigusi universitetą, 1961–1968 m. dirbau Vilniaus skaičiavimo mašinų gamyklos Elektronikos ceche vyr. inžiniere, skaičiavimo mašinų derintoja. Tai buvo dabartinių kompiuterių prototipas. Tos mašinos buvo eksportuojamos į visą Tarybų Sąjungą, tekdavo vykti jas priduoti pirkėjams. Taip teko apkeliauti Tarybų Sąjungos didžiuosius miestus, kone visų jos respublikų sostines.

1968–1992 m. dirbau Puslaidininkų fizikos institute inžiniere, moksline bendradarbe. 1990 m. apgyniau fizinių mokslų (puslaidininkų fizika) daktaro disertaciją. 1992–2010 metais – Lietuvos mokslo tarybos referentė.

Kultūrinė veikla. Nuo 1979 m. įkurto Lietuvos mokslų akademijos folkloro ansamblio „Dijūta“ narė, ilgametė jo prezidentė. Ansamblis daug koncertavo Lietuvoje, pelnė „Aukso paukštės“ apdovanojimą ir užsienyje, buvo kviečiamas į tarptautinius festivalius. Su ansambliu aplankyta visa Europa, pradedant jos pietumis – Italija ir Ispanija ir baigiant Skandinavijos šalimis, koncertuota ir už Atlanto – Kanadoje.

Krikščioniška veikla. Atkūrus Lietuvoje Nepriklausomybę ir atgavus Vilniaus Ev. Reformatų bažnyčią, pas mus ėmė lankytis svečiai iš užsienio. Ypač aktyvūs buvo norvegai. Atvykęs Johhanes'as Ostveit'as, 1992 m. padėjo mums įkurti Lietuvos Biblijos draugiją (LBD). Tai ekumeninė organizacija jos tarybą sudarė įvairių konfesijų atstovai. Aš atstovavau Ev. Reformatų bažnyčią, ilgus metus buvau LBD tarybos narė. Iki šiol esu jos Revizijos komisijos narė.

Neilgai trukus atvyko kitas norvegas John'as Victor'as Selle, Jis prisistatė esąs Ostveit'o draugas ir papasakojo apie kitą krikščionišką organizaciją – Biblijos skaitymo draugiją. Tuomet buvo sunku suprasti, kuo skiriasi tos dvi krikščioniškos organizacijos, bet, laikui bėgant, 1993 m. įkūrėme ir Lietuvos Biblijos skaitymo draugiją (LBSD). Teko ilgus metus (1993 – 2001) būti šios organizacijos pirmininke. Subūrėme Biblijos skaitymo būrelius, organizuodavome vaikų stovyklas Berčiūnuose, Panevėžio raj. Keitėsi jos europiniai koordinatoriai, bet neišdildomą įspūdį paliko šveicaras Danilo Gay. Jis susidraugavo su ansambliu „Dijūta“, išmokė mus skaityti ir suprasti Bibliją, pakvietė ansamblį aplankyti Šveicariją. Vykdami į kelionę visi ansamblečiai pasiėmė Biblijas ir kelionėje jas skaitė.

Dar buvo įkurta kita krikščioniška organizacija – Europos krikščionių moterų ekumeninis forumas. Man teko ilgus metus būti jo nacionaline koordinatorė. Šios organizacijos tarptautiniuose renginiuose teko pamatyti puikią reformačių kunigių veiklą. Užsidegiau troškimu ir Lietuvoje ordinuoti moteris kunigėmis. Kaip tik turėjome dvi teologijos studentes – Sigitą Švambarienę (dabar Veinzierl) ir Gitaną Gasiūnaitę, jas norėjome ordinuoti į diakones. Ir man pavyko! Būnant Konsistorijos prezidente, labai remiant viešniai iš JAV Jane Holslag ir kuratorei Aleksandrai Balčiauskienei, neprieštaraujant gen. superintendentui kun. Rimui Mikalauskui, Konsistorijoje buvo priimtas teigiamas sprendimas. Iki šiol negaliu atsizdžiaugti puikiai kunigaujančia ir tikinčiųjų mylima kunige Sigita. Gitana išvyko į Čekiją.

Mano veikla bažnyčioje prasidėjo nuo pat jos atgavimo. Pirmuoju parapijos pirmininku buvo išrinktas Algirdas Krikščikas. Tai buvo atsidavęs bažnyčiai, labai sąžiningas žmogus, aš tuo metu buvau išdininkė. Mano Mamytė buvo atsakinga už bažnyčios puošybą. Tuo metu aš buvau išrinkta parapijos pirmininke.

Kun. Tomo Šerno iniciatyva buvau pasiūlyta tapti kuratore. Šios garbės pareigos suteikia ir tam tikras teises. Viena iš jų – dalyvauti Sinoduose. Taip pat turint šį titulą gali būti renkamas į Konsistorijos narius, Sinodo direktoriumi.

Nors Vilniaus parapijos pirmininke buvau išrinkta trejų metų kadencijai, visos neišdirbau, nes 2007 metais buvau išrinkta į Konsistorijos Prezidentės postą. Lietuvos Reformatų istorijoje tai buvo pirmas atvejis, kad moteris buvo išrinkta į tokį postą. Kun. Rimas patarė pasitraukti iš parapijos pirmininkės pareigų. Tuo metu minėjome 450 metų jubiliejų nuo pirmojo Reformatų Sinodo Lietuvoje. Aš buvau išrinkta iškilmių organizacinio komiteto pirmininke. Iškilmės buvo didžiulės, pavyko sukviesti daug užsienio svečių, tame tarpe apie 20 kunigų. Iš viso buvo pakviesti 45 užsieniečiai, įskaitant Lietuvoje reziduojančius įvairių valstybių ambasadorius ir pakviesta 40 Lietuvos gyventojų: dvasininkų, įvairių bažnyčių atstovų, Lietuvos vyriausybės narių ir ministrų. Man esmingai padėjo mūsų bičiulis iš Vokietijos kun. Erhard Mische. Parūpino visus finansus, jo pagalba buvo esminė sukviėiant svečius, nes jis turėjo labai plačius ryšius. Pamaldos buvo labai iškilmingos, banketas vyko Radvilų pilies menėje. Aš tuo metu dirbau Lietuvos mokslo taryboje, man buvo gerai viską organizuoti, po ranka buvo kompiuteris ir kitos komunikacijos priemonės. Viskas pavyko labai gerai.

Įkandin šio renginio vyko ir kitas, kurį mums talkinant organizavo Lietuvos mokslų akademijos biblioteka – mokslinė konferencija „Vilniaus evangelikų reformatų Sinodo bibliotekai – 450“. Jos atidarymo metu įžanginį žodį tarė gen. superintendentas kun. Rimas Mikalauskas. Pranešimus skaitė prof. Ingė Lukšaitė, dr. Arūnas Baublys, dr. Mykolas Mikalajūnas ir kt.

2014 m. buvau išrinkta Kuratorių kolegijos priezidente.

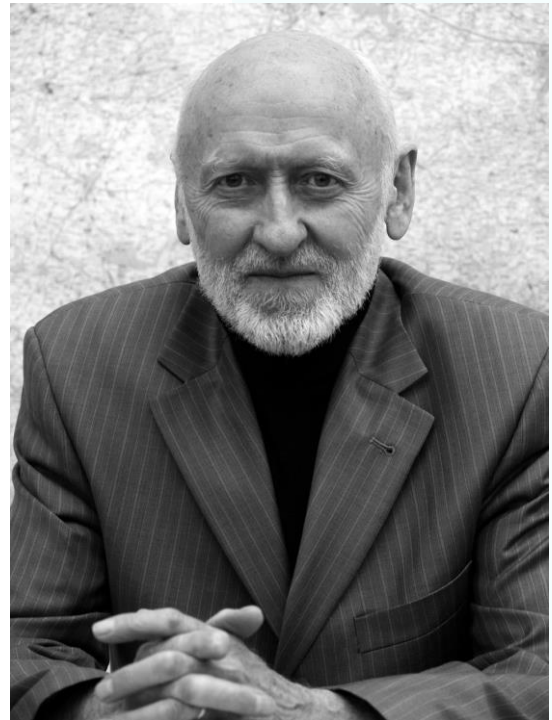
2008 m. Sinode buvo renkami delegatai į WARC generalinę asamblėją 2010 m. Grand Rapids mieste JAV. Delegatais buvo išrinkti kun. Rimas Mikalauskas ir dr. krt. Renata Bareikienė.

2009 metai labai reikšmingi visiems pasaulio reformatams. Jie Pasaulinio reformatų aljanso buvo paskelbti Jono Kalvino metais. Minėjome reformacijos tėvo Jono Kalvino 500 – tąsias gimimo metines. WARC pakvietė liepos 12 d. plačiai laikyti pamaldas, skirtas J. Kalvino gimtadieniui pažymėti. Tokios pamaldos vyko daugelyje ir Lietuvos reformatų bažnyčių.

Nuo 2017 m. buvau renkama į Sinodo Direktorės pareigas. Kadangi Sinodas yra aukščiausioji Reformatų

KURATORIUS DR. MYKOLAS MIKALAJŪNAS

Mykolas Mikalajūnas (1936 12 15 Janušavoje, Kėdainių vlsč. – 2012 10 19 Vilniuje)

Spalio 19 d. sukako 13 metų, kai pas Viešpatį iškeliavo Konsistorijos prezidentas, kuratorius, vienas iš Lietuvos Biblijos draugijos įkūrėjų, leidėjas, fizinių mokslų daktaras (1989), pedagogas, visuomenės veikėjas ir švietėjas dr. Mykolas Mikalajūnas.

2012-ųjų spalio ypatingai įsimintinas tiek Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčiai, o dar labiau Vilniaus ev. reformatų parapijai. Vėlyvą spalio 19-osios vakarą Amžinybėn išėjo nuoširdus, darbštus, kūrybingas, turėjęs puikų humoro jausmą mūsų visų mylimas Mykolas. Laisva ir drąši asmenybė, su kuria vienus suvedė asmeniniai ryšiai, kitus – darbas, trečius – tas pats tikėjimas. Simboliška, kad nors Mykolas ir nesulaukė taip ilgai lauktos žinios apie Maldos namų sugrąžinimą Vilniaus ev. reformatų parapijai, tačiau į Amžinybę urną su jo palaikais išlydėjome būtent iš šios bažnyčios, kuri tą spalį buvo grąžinta parapijai.

M. Mikalajūnas gimė 1936 m. gruodžio 15 d. Kėdainių valsčiuje. Studijavo Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultete, įgijo meteorologo specialybę. Po studijų dirbo sinoptiku laivuose, dalyvavo mokslinėse ekspedicijose Atlante, Baltijos jūroje. Ypatingai daug žinių, patirties Mykolas atidavė Lietuvos hidrometeorologijos tarnybai, kuriai vadovavo dvylika metų (1976–1988). Nuo 1988 m. dirbo Vyriausioje enciklopedijų redakcijoje, 1990–1992 m. buvo Enciklopedijų leidyklos generalinis direktorius, 1992–2010 m. – Lietuvos biblijos draugijos vykdomasis direktorius, nuo 1993 m. – ir leidyklos *Apyaušris* vadovas. 1995–2011 m. dėstė Lietuvos edukologijos universitete, 2008 m. suteiktas docento vardas. 2010 m. buvo išrinktas Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorijos prezidentu.

Bažnyčios institucija, tai taip išeina, kad ir jo direktorius yra aukščiausias pareigūnas, tuo labiau, kad direktoriaus pavaduotojas „ex officio“ yra gen. superintendentas. Man šios pareigos patiko ir man gerai sekėsi jas vykdyti. To išmokau dirbdama Lietuvos mokslo taryboje iš Tarybos pirmininkų. Padėjo ir tai, kad moku anglų kalbą, galiu bendrauti su svečiais iš užsienio.

Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugija pasiryžo Vilniuje pastatyti paminklą Reformacijai ir lietuviškos raštijos pradininkams. Tam reikalingos milžiniškos lėšos. Draugijos pirmininkas kurat. Donatas Balčiauskas pažadėjo, kad asmens ar organizacijos vardas, paaukojusios 5000 Eurų, bus iškaltas paminklo postamente. Negalėjau ir pagalvoti, kad ten galėtų nebūti Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios vardo. Ėmiausi iniciatyvos surinkti tuos 5000 eurų iš visų parapijų, priklausomai nuo jų dydžio. Projektas pavyko. Jei pažadą vykdys, mūsų vardas ten bus.

Būnant visose minėtose pareigose pagrindinis mano tikslas yra neleisti mūsų bažnyčioje įsigalėti klerikalizmui ir saugoti demokratiją. Džiaugiuosi, kad dabar Reformatų bažnyčiose įsigalėjo taika ir ramybė, pagarba tarp kunigų ir parapijiečių pagarba kunigams. Dabar jų turime pakankamai, reguliariai vyksta pamaldos.

Tai vis buvo aukštos pareigos. Turiu šiokių tokių užsiėmimų ir Vilniaus parapijoje. Daug metų buvau

Keturių kartos: Elzbieta Indriūnaitė Tunkūnienė, Renata Tunkūnaitė Bareikienė, Austė Bareikytė Nakienė ir Radvilė Nakaitė Buivydienė

Vilniaus reformatų choro „Giesmė“ dalyvė ir seniūnė, Senjorų draugijos narė, dalyvauju parapijos tarybos posėdžiuose. Džiaugiuosi, kad į parapijos Tarybą yra išrinktos abi mano dukros Austė ir Aušrinė. Austė vadovauja „Giesmės“ ansambliui, Aušrinė sukūrė žurnalo „Reformatų žinia“ maketą, kurį laiką buvo jo dizainerė. Jos sukurtas maketas naudojamas iki šiol. Abi gražiai puošia bažnyčią, ypač Aušrinė, kaip jai ir dera esant dailininke. Jos abi labai stropiai atlieka savo pareigas abi buvo išrinktos delegatėmis ir į 2025 metų Sinodą.

Dirbant minėtose pareigose, drauge su kunigais, ar vienai teko lankytis daugelyje užsienio šalių: Lenkijoje, Baltarusijoje, Vokietijoje, Debrecene Vengrijoje, Švedijoje, Norvegijoje, Grand Rapids'e (JAV), ir kt.

1975 m. M. Mikalajūnas parengė rusų–lietuvių kalbomis meteorologijos terminų žodyną, 1978 m. – knygą *Koks rytoj oras?*. 1972 metais Lietuvos kino studijai parašė mokslo populiarinimo filmo *Duokite mums gerą orą* scenarijų. Parašė daug straipsnių gamtosaugos tematika, redagavo ir išleido keletą knygų, skirtų geografijos problemoms, recenzavo daktaro disertacijas. Jo įkurta krikščioniška leidykla *Apyaušris* leido religinę ekumeninę ir reformatų literatūrą: parengė ir išleido kun. Aleksandro Balčiausko pamokslų knygą *Tavo žodis yra tiesa* (2007 m.), evangelikų reformatų leidinį *Reformatų metai*, kasmet parengdavo spaudai ir išleisdavo kalendorius *Gyvenimo palydovas*, *LBSD Bibliją skaitome kasdieną* ir kitus leidinius.

Užaugino sūnų ir dvi dukras.

Aurelija Arlauskienė

Šiandien Asvejos regioninio parko Žvernos hidrografiniame draustinyje, kur 2011 m. balandžio 16 d. Mykolas Mikalajūnas su tikėjimo sesėmis ir broliais pasodino daugiau kaip tūkstantį medelių, žaliuoja vešlus Radvilų ąžuolynas. Aurelijos Arlauskienės nuotrauka

KAŽKAS VEDA KELIAIS IR TAKELIAIS

Kažkas stebi akelėm linų.
Kažkas švelniai pažadina, kelia,
išvaduoja iš glėbio sapnų.

Kažkas atneša pirmąjį žiedą
ar leliją gelmės vandenu.
Kažkas poilsui guldo ar miegui,
tirpdo nemigą, savorį minčių.

Kažkas pasiūnčia žvaigždę rugpjūčio –
šviesią žinią per žvilgsnį akių.
Kažkas padeda Žemėje būti,
kai netenkam savų, artimų...

Kažkas šerkšno pribarsto į plaukus
ar prirašo ant veido ženklų.
Tą *kažką* pavadinam galiausiai
Lemtimi ir Savu Likimu.

Genovaitė Mikalajūnienė

KURATORIUS MYKOLAS GALVELĖ

Mykolas Galvelė
– biomedikas, profesorius,
Lietuvos reformatų Bažnyčios
kuratorius

Gimė 1875 m.
gruodžio 20 d.
Vinkšninių kaime,
gausioje valstiečių
šeimoje. Savaran-
kiškai pasiruošęs,
1891 m. įstojo į
Mintaujos (dabar
Jelgavos)

gimnaziją, kur iki
penktos klasės mokėsi kaimo bendruomenės lėšomis.
1894 metais M. Galvelė išvažiavo į Peterburgą ir
pradėjo dirbti vaistininko padėjėju privačioje vaistinėje,
vėliau dirbo profesoriaus A. Peli prestižinėje vaistinėje,
jo paskatintas, 1899 m. išvyko stažuotis į užsienį. 1900
m. grįžo į Rusiją, įstojo į Jurjevo (Tartu) universiteto
medicinos fakulteto farmacijos skyrių, kurį baigė 1902
m. ir gavo provizoriaus diplomą. Įsidarbino Peterburgo
Karo medicinos akademijos katedroje neetatiniu
laborantu. Čia ėmėsi eksperimentinio ženšenio
cheminės sudėties tyrimo ir 1906 m. šia tema apgynė
magistro disertaciją. Apie M. Galvelės mokslinę veiklą
1920 m. tapo žinoma Nepriklausomos Lietuvos medi-
cinos visuomenei. 1921 metais M. Galvelė buvo kvie-
čiamas dirbti į planuojamą atidaryti Kauno universitetą.
Jam buvo siūloma vadovauti fiziologinės chemijos ka-
tedrai, tačiau į Kauną jis neatvyko. 1941 metais
M. Galvelę areštavo ir nuteisė 10 metų kalėti – neaišku,
už ką. 1942 m. sausio 30 d. jis kalėjimo ligoninėje mirė.

1995 m. vasarą jo tėviškėje, Vinkšniniuose, Refor-
macijos draugijos Biržų skyriaus iniciatyva atidengta
atminimo lenta.

*Dagilis Jonas. Mokslininko Mykolo Galvelės 120-
ujų gimimo metinių paminėjimai – Iliustr. // Mūsų
sparnai. – 1996, Nr. 76, p. 44–49; 1997, Nr. 77, p. 41–
46; 1997, Nr. 78, p. 60.*

*Profesorius iš Vinkšninių. – Iliustr. // Biržiečių
žodis. – 1995, liep. 8, p. 3.*

*[1875 12 30 Vinkšniniuose gimė...]. – Portr. //
Dagilis Jonas. Parovejiečiai: Neredaguoti rankraščiai
ruošiamai Parovėjos valsčiaus istorijai. – Lietuvos
reformacijos istorijos ir kultūros draugija, Biržų ir
literatų klubas „Versmė“. – Biržai, 2005. – 80 p.*

Iš *Dalijos Gudliauskienės* archyvų

KRISTUPAS RADVILA II

1585 03 22 – 1640 11 19

1585 m. kovo 22 d. Kristupui Radvilai Perkūniui (1547–1603) ir Kotrynai Tečinskaitei gimė sūnus – Kristupas Radvila jaunesnysis, dar žinomas Kristupo II Radvilos vardu.

Kaip ir priklausio to meto didikų atžalai, studijavo Europoje garsiuose Leipcigo ir Heidelbergo universitetuose, o vėliau karybos mokslus krinto Nyderlanduose. Mokslai nenuėjo veltui, ir XVII a. I p. jaunasis vadas kariavo ir su švedais, ir su rusais.

Vadovaujant dažnai mažesnėms ir silpnesnėms Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pajėgoms, jam pavykdavo pasiekti gerų rezultatų. 1622 m. prie Mintaujos (dab. Jelgavos) buvo atmušti švedai, vadovaujami paties karaliaus Gustavo II Adolfo (1594–1632). 1632 – 1634 metų kare pavyko išlaikyti Smolensko apsiaustį ir su karaliumi Vladislavu IV (1595–1648) gerokai apdaužyti rusus. Viena iš operacijų baigėsi drąsiu mūsų raitelių reidu į Rusijos gilumą. Beje, nors 1632 metais Kristupas Radvila skeptiškai žiūrėjo į Vladislavo IV išrinkimą, vis tiek rėmė visus karaliaus žygius.

Karinių laimėjimų pasiekė būdamas ne šiaip koku didiku su savo kariauna, o eidamas itin aukštas pareigas. 1615–1635 m. buvo Lietuvos lauko etmonu – Didžiojo etmono pavadootoju, kurio pagrindinė funkcija buvo vadovauti kariuomenės daliniams, saugantiems rytines LDK sienas. 1635–1640 metais Kristupas Radvila jaunesnysis – Lietuvos Didysis etmonas, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės vyriausiasis vadas. 1633–1640 metais – Vilniaus vaivada, evangelikas reformatas, bandęs taikiai spręsti aštrius konfliktus tarp katalikų ir protestantų.

Nepaisant to, kad dėl tikėjimo, galbūt, kentėjo karjera. Kristupas Radvila ne tik pats asmeniškai liko ištikimas Reformacijai, bet ir steigė reformatų mokyklas Kėdainiuose (1625 m.) ir Slucke (1626 m.), rėmė reformatų bažnyčias. Vengruve ir Kėdainiuose, vietoj katalikams atiduotų bažnyčių, statė naujas evangelikų reformatų šventoves. Buvo ne tik karo vadas, bet ir knygų leidybos rėmėjas ir rašytojas, XVII a. parašęs keletą veikalų apie Livonijos karą ir kavaleriją.

Nepamirštami ir didiko nuopelnai puikiajai Biržų piliai.

Biržų miestas ir tėvo Kristupo Radvilos Perkūno statyta tvirtovė sudarė vientisą gynybinį kompleksą. 1625 m. švedai įtvirtinimus apgriovė ir Kristupas Radvila jaunesnysis nusprendė atstatyti dar modernesnę ir nuo tobulėjančios artilerijos gintis pajėgią tvirtovę. Darbai pradėti 1637 m., tvirtovę apjuosiant aukštesniais žemių pylimais ir bastionais.

Mirė savo dvare Svėdasuose 1640-11-19.

Kristupas Radvila (lenk. *Krzysztof Radziwiłł*, lot. *Christopher Radvila*, 1585 m. kovo 22 d. – 1640 m. lapkričio 19 d.), žinomas kaip **Kristupas II Radvila** – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikas, Abiejų Tautų Respublikos valstybės ir karinis veikėjas.

Kunigaikštis Kristupas Radvila kilęs iš Gediminaičių Radvilų Biržų giminės,^[1] Kristupo Radvilos Perkūno ir Kotrynos Tečinskaitės sūnus.

Nuo 1601 m. studijavo Leipcigo ir Heidelbergo universitetuose, vėliau Nyderlanduose mokėsi karybos.

Jaunystėje, greta tėvo, dalyvavo kare su Švedija bei 1617–1619 m. karuose su Rusija. Pasirodė esąs energingas ir talentingas karo vadas. 1615–1635 m. – Lietuvos lauko etmonas. 1635–1640 m. – Lietuvos didysis etmonas.

Pasižymėjo ne tik kaip karybos praktikas, bet ir kaip teoretikas. 1624 m. lenkų kalba parašė knygą *Pamąstymai apie karo Livonijoje pradžių* (lenk. *Dyskurs o podniesieniu wojny Inflanckiej*).

1617–1618 m. ir 1621–1622 m. vadovavo Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės kariuomenei kovose su Švedija. 1622 m. prie Mintaujos (Jelgavos) atrėmė didesnės švedų kariuomenės, kuriai vadovavo pats karalius Gustavas Adolfas, puolimą. Pasižymėjo 1632–1634 m. kare su Rusija, kai, vadovaudamas gerokai silpnesnei lietuvių kariuomenei, sugebėjo išlaikyti Smolensko apsiaustį ir aktyviais bei drąsiais veiksmais leido karaliui Vladislavui IV surinkti ir atvesti pagrindines kariuomenės jėgas. Nebijodamas būti atkirstas nuo pagrindinių jėgų, užpuolė rusus iš užnugario, o tai ir lėmė jų kapituliaciją. Persekiodamas sumuštą kariuomenę ir trukdydamas surinkti naują, su savo raiteliais atliko drąsų puolimą į Rusijos gilumą. 1633–1640 m., būdamas Vilniaus vaivada, stengėsi taikiai išspręsti tuo metu paaštrėjusius konfliktus tarp katalikų, skatintų jėzuitų, ir protestantų.

Iš Visuotinės lietuvių enciklopedijos:

Radvilą Kristupas 1585 03 15 Svėdasai 1640 09 19 Svėdasai, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) karinis ir Reformacijos veikėjas. Iš Radvilų giminės Biržų evangelikų reformatų kunigaikščių šakos. K. Radvilos Perkūno sūnus, Jonušo Radvilos (1612–55) tėvas, Jonušo Radvilos (1579–1620) brolis. Su Vitebsko vaivados, Lietuvos Vyriausiojo Tribunolo maršalkos Kristupo Kiškos dukterimi Ona Kiškaite turėjo 6 vaikus. Nuo 1601 studijavo Leipcigo, Heidelbergo ir Šveicarijos universitetuose. 1606–07 LDK organizavo finansinį ir politinį užnugarį maištininkui broliui Jonušiui (1579–1620), rėmė Lenkijos didžiojo etmono M. Zebrzydowskio rokošą prieš Abiejų Tautų Respublikos (ATR) valdovą Zigmantą Vazą. Po 1607 suartėjo su Lenkijos karaliaus dvaru. 1615–35 LDK lauko etmonas, nuo 1633 buvo Vilniaus vaivada.

1617–22 (su pertrauka) Livonijoje vadovavo LDK kariuomenei kare su Švedija (Lenkijos ir Lietuvos Valstybės–Švedijos karas).

Stipresnė Švedijos karaliaus Gustavo II Adolfo kariuomenė 1621 užėmė Rygą, vėliau – dalį Šiaurės Lietuvos: Biržus, Rokiškį, Nemunėlio Radviliškį (1625 atsiimti). K. Radvila su švedais sudarė paliaubas, dėl to kilo konfliktas su Zigmantu Vaza; pasibaigus 1629 Altmarke sudarytoms 6 metų paliauboms (Altmarko paliaubos) K. Radvila Livonijoje pasiekė pergalę. Zigmantas Vaza buvo priešiškas ne katalikams (disidentams), dėl to ir dėl kitų priežasčių evangelikų reformatų vadovo K. Radvilos neskyrė LDK didžiojo etmono pareigoms. Jam 1632 mirus K. Radvila per konvokacinį Seimą Varšuvoje su keliais tūkstančiais karių stėjo prieš Vazų kandidatą, į ATR valdovo sostą siūlė Brandenburgo kurfiursto kandidatūrą.

K. Radvilos siūlymu Seime buvo priimtas įstatymas, kuriuo sulygintos katalikų ir ne katalikų teisės. LDK didžiuoju etmonu buvo paskirtas tik po trejų metų (1635) ATR valdovo Vladislavo Vazos (K. Radvila tapo naujojo valdovo šalininku). K. Radvila dalyvavo 1632–34 Smolensko kare su Rusija; jos kariuomenė kapituliavo, Smolenskas buvo apgintas. K. Radvila – **pirmasis ATR karo vadas, kariuomenę papildęs dragūnais**; kariams apsaugoti reikalavo kasti žemę net mūšio lauke, kariuomenei aprūpinti maistu įvedė provianto meistro pareigybę.

Įsteigė evangelikų reformatų mokyklas Kėdainiuose (1625), Slucke (1626), sustiprino Biržų pilį. 1636 buvo pakviestas į komisiją Trečiajam Lietuvos Statutui (1588) taisyti. Savo lėšomis rėmė knygų leidybą, tarp jų vadinamąją *Gdanskio Bibliją*.

Parašė kūrinių: *Pasiteisinimas (Iustifikacija apie 1623)*, *Apmąstymai apie karo Livonijoje pradžią (Dyskurs o podniesieniu wojny Inflanckiej 1624)*, išspausdinti – *Patarimai prieš kavaleriją (Rationes przeciwko Kawalerii 1637)*; apie ATR valdovo Vladislavo Vazos ketinimus įsteigti Švč. Marijos Nekalto Prasidėjimo ordino kavaleriją) ir *Atsakymo į patarimą prieš kavaleriją paneigimas (Zniesienie responsu na rację przeciw kawalerii 1637)*. Manoma, K. Radvila parašė *Memorialą* (1629; tekstas nerastas).

Parengė **Dalija Gudliauskienė**

Kristupo Radvilos portretas (vario raižinys, 1639, dailininkas W. Delfas; pagal M. van Miereveldo paveikslą; Lietuvos dailės muziejus)

KASMET – ANT DUBINGIŲ PILIAKALNIO

Pamaldų metu

Pirmąjį rugsėjo šeštadienį Lietuvos evangelikai reformatai kasmet renkasi į Kapų šventę Dubingiuose. Buvusios evangelikų reformatų bažnyčios vietoje su Radvilų laidojimo panteonu po atviru dangumi Maldoje minimi 2009 m. rugsėjo 5 d. perlaidoti aštuoni kunigaikščių Radvilų giminės atstovai. Šiomet pamaldas laikė Vilniaus evangelikų reformatų parapijos klebonas kun. Holgeris Lahayne, Kauno evangelikų reformatų parapijos klebonas kun. Dainius Jaudegis ir šioje parapijoje tarnaujantis kunigas misionierius kun. Frankas Van Dalenas. Maldoje kartu su tikėjimo broliais ir sesėmis dalyvavo ir kun. Tomas Šernas.

Po pamaldų aplankyti nuo 2012 metų piliavietėje eksponavimui paruošti išlikę Radvilų rūmų fragmentai, uždengti gaubtu; Asvejos regioninio parko lankytojų centre vykusioje Agapėje jaukiai bendrauta su Dubingių bendruomenės, viešosios įstaigos *Dubingių pilies fondas* ir Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos (LRIKD) atstovais. Dienai baigiantis, dar spėta nuvažiuoti iki Ažuolyno, kurį prieš keturiolika metų Radvilų garbei sodino visų parapijų atstovai.

Viktorija Liauškaitė

ATMINTIES POPIETĖ LIUTERONŲ SODE

2025 m. rugsėjo 18 d. Liuteronų sode Vilniuje, prie J. F. Niškovskio koplyčios mauzoliejiaus vyko *Atminties jurginų, akrostichų tęstinumo ir smuiko garsų popietė*, kurią organizavo Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugija kartu su partneriais: Lietuvos muzikų sąjunga, Vilniaus medicinos draugija, Vilniaus universiteto Botanikos sodu bei Vilniaus M. Mažvydo progimnazija.

Atminties popietės dalyviai Iš kairės: Doc. dr. Aistis Žalnora, Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugijos pirmininkas Donatas Balčiauskas, jo pavaduotoja, Atminties popietės sumanytoja doc. dr. Ina Dągytė-Mituzienė.

Liuteronų sodas Vilniuje yra istorinės evangelikų liuteronų ir reformatų kapinės – vienos seniausių ir gražiausių sostinės kapinių ant Tauro kalno. Nuo XIX a. pradžios amžinojo poilsio čia atgulė įvairių tautybių vilniečių, iškilii mokslininkų, menininkų, dvasininkų ir kitų žinomų žmonių.

Kapines uždarė ir sunaikino sovietų okupacinė valdžia. Jų vietoje buvo pastatyti Profsąjungų rūmai ir Santuokų rūmai. Daugiau nei 50 metų istorinė liuteronų ir reformatų bendruomenių atmintis buvo nugramzdinta į užmarštį, o daugelis jaunesnės kartos miestiečių net nebuvo girdėję apie šioje vietoje buvusias kapines.

Šiandien Liuteronų sodo centre – Kryžius ir Biblijos žodžiai. Į savo istorinę vietą sugražinti išlikę antkapiniai paminklai ir informacinės lentelės – viskas aplink byloja apie čia buvusių liuteronų ir reformatų kapinių istoriją. Tai vieta istorijos apmąstymui, kadaise čia gyvenusių ir palaidotų miestiečių atminimui ir ramiam poilsiui.

Raimundas Kaminskas
Regionų naujienos

IŠKILIŲ GYDYTOJŲ AMŽINOJO POILSIO VIETA

Liuteronų sodas – apmąstymų ir atminimo vieta, kur palaidoti iškilūs Vilniaus medicinos draugijos nariai.

Vilniaus medicinos draugija buvo įkurta 1805 m. gruodžio 12 d. Jozefo Franko bute, Didžiojoje g. 1. Jos steigėjai – Jozefas Frankas, Andrius Sniadeckis, Augustas Liudvikas Bekiu, Ferdinandas Špicnagelis ir kiti. Pirmieji draugijos nariai, be steigėjų, buvo Liudvigas Heinrichas Bojanus, Janas Frydrichas Niškovskis, Konstantinas Porcijanka, Mikalojus Mianovskis, Johanas Fridrichas Volfgangas, Johanas Lobenveinas ir kiti.

Draugija yra parengusi ir išleidusi nurodymus apie kai kurias užkrečiamas ligas, stengėsi iš medicinos mokslo pašalinti prietarus. Draugija rinko duomenis apie Vilniaus ir apylinkių gyventojus, dalinosi savo įžvalgomis, kaip suvaldyti to meto negandas – epidemijas. Svarbus draugijos tikslas visada buvo visuomenės švietimas. Draugijos veikla nedaug pakito iki šių laikų.

2025-aisiais Vilniaus medicinos draugija mini savo 220-ąsias įkūrimo metines ir tai pažymi visuomenei svarbiais darbais: kartu su Vilniaus m. savivaldybe aktyviai sprendžiami paminklo Vilniaus medicinos draugijos įkūrėjui prof. Jozefui Frankui perkėlimo į Vilniaus visuomenei plačiau matomą ir prieinamą vietą Didžiojoje gatvėje; kartu su Adomo Mickevičiaus biblioteka vykdomas didelio susidomėjimo visuomenėje sulaukęs sveikatos raštingumo paskaitų ciklas *Sveikatos pamokos visiems*. Dešimt žymiausių įvairių medicinos sričių specialistų dalijasi savo patirtimi ir žiniomis, dovanodami sveikatos pažinimo džiaugsmą vilniečiams. Draugija taip pat leidžia knygas, šiuo metu spaudai rengiama pirmojo jos prezidento Andriaus Sniadeckio knyga *Apie vaikų fizinį lavinimą*.

Bene įtakingiausias gydytojas, palaidotas Liuteronų kapinėse – **Janas Frydrichas Niškovskis** (lenk. Jan Friedrich Nizkowski, 1774 m. kovo 18 d., Vilnius – 1816 m. rugsėjo 3 d., Vilnius) – Vilniaus universiteto teorinės chirurgijos profesorius. Gimė siuvėjo šeimoje, taigi nekilmingas, kas tuo metu buvo retenybė aukštajame moksle.

Tuometinėje Vyriausioje Lietuvos mokykloje, visų pirma baigė filosofijos, vėliau medicinos studijas, kas tuo metu buvo gana populiaru. Nuo 1797 m. pradėjo mokytis pas tuo metu jau senyvą Vilniaus chirurgijos pradininką Jokūbą Briote, buvo jo geriausias mokinys. Kartu su mokytoju atlikdavo operacijas, įkūrė Chirurgijos katedrą, iš pradžių turėjusią 6 lovas. Nuo 1797 m. tapo chirurgijos profesoriaus padėjėju, o nuo 1799 m. apsigynęs mokslų disertaciją – adjunktą.

Prieš užimdamas profesoriaus vietą Chirurgijos katedroje, Jokūbo Briote patartas, daug keliavo po Europos universitetus, siekė įgyti kuo daugiau žinių ir patirties. 1802-1805 m. tobulinosi Vokietijoje: Berlyne, Hale, Jenoje, Wurtzburge ir kituose miestuose. Tobulinosi chirurgijos ir akušerijos srityse. Nuo 1805 m. tęsė stažuotes Prancūzijoje: Paryžiuje, Bordo, Tuluzoje, Monpelje, Avinjone ir kitur. Taip pat Italijoje: Romoje, Pavijoje, Florencijoje, Neapolyje, galiausiai – Austrijoje, Vienoje. Taigi, aplankė net keturias šalis, kuriose pasisėmė išties daug skirtingos patirties, pateikė išsamų raportą apie pamatytas ligonines.

1806 m. grįžęs į Vilnių, J.F.Niškovskis universitete skaitė teorinės chirurgijos paskaitas, kaulų ligas, desmurgiją (tvarstymo mokslas), o nuo 1810 m. vadovavo Chirurgijos klinikai. Galiausiai, pasenus Jokūbui Briote, jį pakeitė kaip Teorinės chirurgijos profesorius. 1813 m. atidarė dėl Napoleono karų jau nebeveikusių VU MF Chirurgijos kliniką. Pertvarkė šią kliniką pagal anksčiau aplankyto geriausių Europos klinikų pavyzdį. Buvo Vilniaus medicinos draugijos vicepirmininkas, 1815 m. ėjo pirmininko pareigas, buvo Paryžiaus medicinos akademijos narys. Garsėjo kaip vienas geriausių savo laikų chirurgų – jis pirmasis Lietuvoje ir Lenkijoje ėmė šalinti akmenis iš šlapimo takų. Taip pat buvo ir gabus akušeris, okulistas, bendrųjų ligų specialistas. Bendravo su Jozefu Franku, buvo jo gerbiamas kolega. Deja, didžius darbus netikėtai nutraukė mirtis – 1816 m. rugsėjo 3 d. mirė dėl plyšusios galvos arterijos aneurizmos.

Liuteronų kapinėse prisimename ir dar vieną Vilniaus medicinos draugijos narį – **Johaną Frydrichą Volfgangą** (vok. Johann Friedrich Wolfgang, gimė 1776 m. liepos 17 d. Podolėje, Lozovos dvaras – mirė 1859 m. gegužės 17 d. Vilniuje).

1801 m. baigė Vilniaus universitetą. Įgijo farmacijos magistro laipsnį. 1804–1831 m. vadovavo Vilniaus universiteto vaistinei, 1805 m. prisidėjo prie Vilniaus medicinos draugijos kūrimo.

Nuo 1806 m. ėjo adjunkto pareigas, o 1810 m. tapo ekstraordinariu profesoriumi. Prie Vilniaus universiteto vaistinės įkūrė laboratoriją ir farmakologijos kabinetą. J. F. Volfgangas domėjosi įvairiomis mokslu sritimis: medicina, farmacija, chemija, botanika, zoologija. Publikavo apie 100 mokslinių darbų. Mokslinį palikimą sudaro herbariumas, kurio dalis yra VU herbariume ir Ukrainos Mokslų akademijos Botanikos instituto herbariume.

Buvo Vilniaus labdarybės draugijos, Peterburgo farmaceutų draugijų narys. Nuo 1823 m. tapo vienos seniausių Vokietijoje Deutschen Akademie der Naturforscher Leopoldina nariu. Redagavo žurnalą *Vilniaus farmacijos žinynas (Pamiętnik farmaceutyczny wilenski)*.

Įdomi ir įvairialypė buvo **Adomo Ferdinando Adamovičiaus** (lenk. Adam Ferdinand Adamowicz, gimė 1802 m. gruodžio 6 d. Vilniuje – mirė 1881 m. balandžio 30 d. Vilniuje).

1818–1824 m. Vilniaus universitete studijavo filosofiją ir mediciną, nuo 1828 m. – VU MF adjunktas. Domėjosi veterinarija, tęsė kito garsaus Vilniaus veterinaro Bojanuso darbus. Nuo 1832 m. – Vilniaus medicinos-chirurgijos akademijos veterinarijos profesorius (pirmasis Lietuvoje apgynė veterinarijos mokslų disertaciją), nuo 1838 m. – Terapijos klinikos vadovas.

Nuo 1841 m. – Vilniaus medicinos draugijos pirmininkas. Parašė knygų ir straipsnių veterinarijos, Lietuvos medicinos istorijos, terapijos, kurortologijos, teismo medicinos, įvairių ligų klausimais lotynų, lenkų, vokiečių, prancūzų ir rusų kalbomis.

Man, istorikui, dirbančiam VU Medicinos fakultete, įdomi ir A. F. Adamovičiaus veikla, susijusi su VU MF Patologinės anatomijos muziejumi. 1842 m. uždarius muziejų, kartu su kitu VU profesoriumi F. Rimkevičiumi parengė muziejaus vertybių katalogą, vėliau Adamovičius, pamatęs, kad senasis muziejus nusavintas, ėmė kurti naujas kolekcijas. Beje, po muziejaus uždarymo, jo preparatai buvo išvežti į Kijevą, iš kur tik dalis jų buvo atgauta po beveik 200 metų.

A. F. Adamovičius daug rašė medicinos istorijos, veterinarijos, lyginamosios anatomijos, patologijos ir kitais klausimais. Buvo evangelikas, bet nuo 1842 m. dirbo žydų ligoninės vyriausiuoju gydytoju. Tai liudija, kad noras padėti žmonėms viršijo skirtingų religijų ribas. 1885 m. išspausdino Vilniaus evangelikų reformatų bažnyčios istorijos apybraižą lenkų ir vokiečių kalbomis.

Liuteronų kapinėse amžinojo poilsio atgulė ir gydytojas **Julijonas Ticijus** (Julian Titius, 1814 – 1898). Tai buvo viena ryškiausių tuometinio Vilniaus asmenybių. Dirbo Savičiaus ir Šv. Jokūbo ligoninėse, buvo Vilniaus labdarių draugijos ir Vilniaus medicinos draugijos narys, filantropas.

Gimė Saksonijos bajorų šeimoje, senelis buvo labdaringos sielos, tėvas Augustas Ticijus kartu su J. Zavadskiu įkūrė garsiąją Zavadskio spaustuve Vilniuje.

J. Ticijus, baigęs studijas Vilniaus medicinos-chirurgijos akademijoje, tobulinosi užsienyje pas žymiausius Prahos, Londono ir Vienos profesorius. Grįžęs į Vilnių, taikė pažangiausius gydymo metodus, pelnė ligonių pasitikėjimą, meilę ir dėkingumą. Buvo visapusiškai išsilavinęs – domėjosi istorija, archeologija, senienomis.

Kartu su Adomu Honoru Kirkoru rašė garsųjį Vilniaus gidą *Pasivaikščiėjimai po Vilnių*. Taip pat padėjo išsaugoti svarbų istorinį šaltinį – Jozefo Franko memuarus. J. Ticijus garsėjo ir gera širdimi – nemokamai gydė vargšus, dažnai paremdavo juos materialiai. Iki šių laikų išlieka prasmingi šio gydytojo pamokymai: *Principai, kuriais vadovavausi gyvenime ir kuriuos Jums, jaunesni daktarai, persakau: sąžiningumas moksle, pagarba kolegoms ir visuomenei, o svarbiausia – artimo meilė. Aukščiausias atpildas mums tebūna dėkingumo ašara varguolio akyse. Mes einame sunkiu keliu – priekyje nuolatinė kova su griovėjais, iš paskos – Visuomenės teismas, ne visada teisingas. Žmonės reikalauja iš mūsų gyvenimo, gamta – daugeliu atveju mirties. Saugokitės konkurencijos, pavydo, nes jie neverti mokslo žmogaus. Tai puikus palinkėjimas ir jau pasirinkusiems mediko kelią, ir dar mąstantiems apie jį. Tegul šių iškilių Vilniaus medikų pavyzdys įkvepia mokyti, tobulėti visapusiškai, padėti silpnesniams ir tarnauti savo Gimtinei Lietuvai.*

Doc. dr. Aistis Žalnora

Reformatų leidykla ruošiasi išleisti Maldų rinkinį iš puritonų dvasinio palikimo. Pateikiame vieną maldą iš šio rinkinio.

MALDA. REGĖJIMO SLĖNYJE

VIEŠPATIE, šventas ir aukščiausiasis, romus ir nuolankios širdies,
į Regėjimo slėnį Tu atvedei mane,
gyvenu jo gelmėse, tik regėdamas Tave aukštybėse;
nuodėmės kalnų apsuptyje stebiu Tavą šlovę.
Leisk suprasti man paradoksą –
kad leisti žemyn reiškia pakilti,
kad būti menkam reiškia būti aukštos kilmės,
kad širdis sudaužyta reiškia išgydytą širdį,
kad nusižeminusi dvasia – džiaugsminga,
kad atgailaujanti siela – tai nugalėjusi siela,
kad nieko neturėti reiškia turėti viską,
kad nešti kryžių reiškia užsidėti karūną,
kad duoti reiškia gauti,
kad slėnis – tai regėjimo vieta.
Viešpatie, dieną žvaigždės galima matyti tik iš
giliausių šulinių, –
ir kuo gilesni šuliniai, tuo ryškiau tviska Tavosios
žvaigždės.
Leisk man regėti Tavą šviesą mano tamsoje,
Tavą gyvybę mano mirtyje,
Tavą džiaugsmą mano liūdesy,
Tavą malonę mano nuodėmėj,
Tavuosius turtus mano skurde,
Tavą šlovę mano slėnyje!

Puritonų judėjimas buvo XVI – XVII a. krikščioniško tikėjimo reiškinys, jo įtaka sklido ir vėliau, pasiekdama net Čarlzo Sperdženo (Charles Spurgeon, 1834–1892) laikus, o jį patį pelnytai galima laikyti paskutiniu juo iš didžiųjų puritonų.

<https://baptist.lt/>

IN MEMORIAM

DALIJA DREVINSKAITĖ GUDLIAUSKIENĖ

1947 01 14 – 2025 08 17

Būk ištikimas iki mirties, ir aš tau duosiu gyvenimo vainiką. (Apr 2, 10)

2025 m. rugpjūčio 17-osios rytą Viešpats į Amžinuosius namus pasišaukė Vilniaus ev. reformatų parapijos aktyvią narę, ilgametę parapijos seniūnę, bažnyčios choro *Giesmė* giedotoją, vieną iš ilgai gyvavusio laikraščio *Vilniaus reformatų žinios* leidėją, žurnalo *Reformatų žinia* redaktorę Daliją Drevinskaitę Gudliauskienę.

Dalija gimė 1947 m. sausio 14-ąją Biržuose, Onos Dagytės Drevinskienės ir Juozo Drevinsko šeimoje. Augo kartu su seserimi Audrone. Mokėsi ir baigė Biržų 1-ąją vidurinę mokyklą, Vilniaus universitete studijavo ekonomiką. Vėliau gilinosi į buhalterijos mokslus. Dirbo Statybos ministerijoje, vėliau -- privačiose statybos organizacijose.

Savo balsu Ji džiugino choro *Eglė*, vėliau – Lietuvos mokslų akademijos mišraus choro, Pagirių (Vilniaus raj.) choro *Pagirių dainoriai* klausytojus. Dalija Vilniuje subūrė reformatų senjorų draugiją, su jos nariais lankė muziejus, važiavo į ekskursijas.

D. Gudliauskienė buvo veikli, energinga, gebanti bendrauti ir su draugais, ir su giminaičiais, ir su tikėjimo bendraminčiais.

Urna su mūsų tikėjimo sesers Dalijos palaikais rugpjūčio 20-ąją palydėta į Liepynės kapines, reformatams skirtą konfesinę vietą (Žirnių g. 28, Vilnius).

Gražina Dagytė
Biržų kalendorius 2026

Daliją Gudliauskienę galima įvardyti kaip visų laikų aktyviausią reformatų žiniasklaidos tarnautoją, kuri visada darbavosi be atlygio. Ji buvo ne tik žiniasklaidos aktyvistė, bet ir įvairių Bažnyčios veiklų (koncertų, parodų, išvykų, svečių priėmimo) nenuilstanti organizatorė ar bent jau dalyvė.

Dalija vykdė daug ekumeninės veiklos, ypač su liuteronais, nevengė artimai bendrauti ir su Romos katalikais. Nors buvo labai ekumeniška, visgi išliko griežta reformatiškos tvarkos gynėja ir puoselėtoja. Nevengdavo savo seseriškas pastabas išsakyti ne tik parapijiečiams, bet ir dvasininkams, Bažnyčios vadovybei.

Kun. Raimondas Stankevičius*

Dalija niekada nenuleisdavo rankų, buvo drąsi ir iniciatyvi. Rašė, užsiėmė leidyba, buvo seniūnė, Sinodo dalyvė, finansinės apyskaitos revizijos narė, koncertų ir psalmių seminaro organizatorė. Prisimenant Daliją, aš ją regiu ten, kur man buvo liūdna ir baisu, ji buvo šalia visuose nelengvuose išbandymuose, per kuriuos ėjo mūsų bažnyčia ir aš asmeniškai. Visada žinojau ir jutau jos palaikymą.

Kun. Tomas Šernas*

*Dievas mano tvirtybė ir
mano giesmė, jis mano
gelbėtojas! (Iz 12,2b)*

**PALMYRA
KRIKŠČIUKIENĖ**
1932–2025

Eidama 93-iusius gyvenimo metų, liepos 8 dienos ryte, savo gyvenimo kelionę baigė mūsų tikėjimo sesė PALMYRA KRIKŠČIUKIENĖ.

Ji ėjo parapijos Tarybos pirmininkės pareigas, kai buvo nelengvi laikai parapijai. Po to ilgus metus ėjo parapijos finansininkės pareigas, buvo renkama ne kartą delegate į Lietuvos ev. ref. Sinodą ir atstovavo mūsų parapiją. Lietuvos ev. reformatų Sinodas, vertindamas jos atsidavimą, patirtį ir tarnystę, pašaukė ją į Sinodo kuratoriaus pareigas. Jas ėjo, neapleisdama tarnystės parapijoje. Kai sveikata pablogėjo, paprašė nuo šių pareigų atleisti ir Sinodas ją atleido, suteikdamas Sinodo garbės kuratorės vardą. Dievą garbino kas sekmadienį ir silpnėjant sveikatai, ji išliko jaunatviška, kukli, bet ir drąsi, reikalui esant, mokėjo taktiškai patarti, paklausti.

Liepos 10 dieną Palmyros Krikščiukienės kūnas buvo pašarvotas Biržų ev. ref. Bažnyčioje, o 18 val. buvo laikomos gedulingos atsisveikinimo pamaldos. Kitą dieną, liepos 11-ąją palydėta į amžinojo poilsio vietą – Biržų Nastopkos evangelikų kapines.

Užuojuota dukrai, vaikaičiai, sūnėnui ir visiems artimiesiems... Liūdime kartu su jumis.

**Biržų evangelikų reformatų parapijos
Valdybos nariai ir seniūnai.**

ONA KUČINSKIENĖ

*Jeigu gyvename –
Viešpačiui gyvename, jei
mirštame – Viešpačiui
mirštame. Taigi ar
gyvename, ar mirštame,
esame Viešpaties.*

(Rom 14,8)

2025 m. rugsėjo 3-ą dieną, einančią 101-uosius gyvenimo metus, VIEŠPATS Amžinybėn pasišaukė Panevėžio

evangelikų reformatų parapijietę Oną Šernaitę Kučinskienę.

Kol leido sveikata, Ji lankė bažnyčią. Visada būdavo malonu matyti mielą parapijietę, susikaupusią Maldai ir bendraujančią su tikėjimo broliais ir sesėmis. Paskutiniaisiais gyvenimo metais, pašlijus sveikatai, Ji laukdavo kunigo apsilankymo namuose.

Gedulingas pamaldas ir laidotuvių liturgiją atliko LERB gen. superintendentas, kunigas Raimondas Stankevičius, giesmes giedojo parapijiečiai. Palaidota Ramygalos g. kapinėse, šalia mylimo vyro.

Reiškiame gilią ir nuoširdžią užuojautą mirusios reformatės dukroms: Laimutei, Dalytei su šeima ir visiems artimiesiems, ir tiems, kam teko savo gyvenimo kelyje Ją sutikti, pažinti – jų širdyse Ji išliks mylima ir brangi.

Parapijiečiai

LAI MANO GRAUDULĮ NUPLAUS

Lai mano graudulį nuplaus
lietus ir vėjas – mes taip deram...
Ant šlaito Netekties staus
randu vilties, prasmės – man gera
stovėt ir nieko nesakyt,
tylėt ir žvegt aukštyn, po kojom.
Ne kartą buvo taip. Kassyk
atrodo – laikrodžiai sustojo...

Tik pulsas smilkinius karštuos,
širdies plakimas drumsčia tylą.
Žinau, kad nieks nesikartos,
bet Laiko smagračiuos nedyla
prisiminimai. Atminty –
mes vėl kartu. Net ir ant šlaito,
kur lietūs, vėjai keturi –
jie mus suartina. Per Laiką...

Genovaitė Mikalajūnienė

VASARA – KRIKŠTYNŲ IR VESTUVIŲ METAS!

Birzuose gegužės 25 d. pakrikštytas **Domas Levaškovičius**.

Rugpjūčio 3 d. pakrikštytas **Markas Mašiotas**.

Rugpjūčio 24 d. pakrikštyta **Dorotėja Ausiejūtė**.

Spalio 12 d. pakrikštytas **Adomas Patkauskas**.

Rugpjūčio 16 d. sutuokti **Aurimas Paliulis** ir **Ieva Žibelytė**.

Rugsėjo 7 d. sutuokti **Algirdas Konradas Liekis** ir **Miglė Avižaitė**.

2025 m. gegužės 25 d. **Kauno evangelikų reformatų Bažnyčioje** turėjome Krikštą ir Konfirmaciją, kurioje išpažino tikėjimą aštuoni konfirmantai. Bažnyčios nariais tapo tarptautinių pamaldų dalyviai iš skirtingų pasaulio šalių: **Aina** (Lietuva), **Ayumi** (Indonezija/Japonija), **George** (Gana), **Alex (JAV)**, **Ian Kimani** (Kenija), **Nicole** (Mozambikas), **Thomas** (Prancūzija), **Victoria** (Brazilija)

Prieš tai **Nicole** buvo dar ir pakrikštyta.

2025 m. birželio 8 dieną **Panevėžyje**, per Sekmines buvo pakrikštyti net keli vienos šeimos nariai: tėtis **Gediminas Putnikas**, dukra **Agnė**, jos vaikai **Jokūbas** ir **Adomas**. Taip pat tą dieną, Sekminių pamaldose krikščionišką tikėjimą reformatų išpažinime patvirtino suaugę tos šeimos nariai – **Gediminas, Marta** ir dukra **Agnė**.

Vilniuje birželio 7 d. Reformatų bažnyčioje, labai jaukioje, paprastumu dvelkiančioje šventovėje, gen. superint. kun. Raimondo Stankevičiaus buvo sutuokti **Haley** ir **Vykintas Striužai**. Vykintas – vienas iš pirmųjų Vilniaus reformatų atsikūrusios parapijos jaunuolių, dabar gyvenantis San Jose, California.

Vilniuje liepos 11 d. sutuokti panevėžiečiai **Otilija Stankevičiūtė** ir **Tadas Baltušis**.

2025 METŲ LAISVĖS PREMIJA SKIRTA MEDININKŲ TRAGEDIJĄ IŠGYVENUSIAM TOMUI ŠERNUI

Seimas nusprendė 2025 metų Laisvės premiją skirti Lietuvos Sąjūdžio savanoriui, Nepriklausomybės ir Laisvės puoselėtoju, vieninteliame Medininkų tragediją 1991 m. liepos 31 d. išgyvenusiam Lietuvos muitinės pareigūnui, Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios kunigui Tomui Šernui. Už tai numatantį Seimo nutarimą vieningai balsavo 103 Seimo nariai.

Laisvės premijų komisijos pirmininkė Rima Baškienė yra pažymėjusi, kad karo prieš Ukrainą ir agresijos nusikaltimų kontekste Laisvės premijos skyrimas buvusiam muitinės pareigūnui tampa dar reikšmingesnis ir svaresnis.

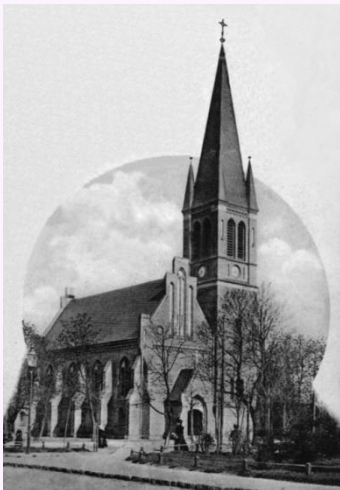
T. Šerno veikla, susitikimai ir pilietiškumo pamokos išties įkvepia jaunimą, nes jis vienintelis liudininkas, jis pasakoja apie tai, jis motyvuoja, jis kalba savo širdimi ir savo prisiminimais, – kalbėjo R. Baškienė. Pasak jos, dabartinių grėsmių kontekste T. Šerno asmenybė yra neįkainojamas liudijimas, kad laisvė nėra duotybė, kad ją reikia nuolat saugoti ir ginti.

Tomas Šernas – vienintelis 1991 m. liepos 31 d. Medininkų tragediją išgyvenęs Lietuvos muitinės pareigūnas, Sąjūdžio savanoris, Lietuvos Evangelikų reformatų bažnyčios Vilniaus parapijos dvasininkas, Konsistorijos narys, Vasario 16-osios klubo garbės pirmininkas, Nepriklausomybės ir Laisvės idėjos puoselėtojas.

Laisvės premija siekiama įvertinti asmenų ir organizacijų laimėjimus ir indėlį ginant žmogaus teises, plėtojant demokratiją, skatinant tarpvalstybinį bendradarbiavimą kovojant už Rytų ir Vidurio Europos tautų laisvą apsisprendimą ir suverenitetą. Laisvės premija kasmet teikiama nuo 2011 metų.

Laisvės premija įteikiama Laisvės gynėjų dieną – sausio 13-ąją.

TILŽĖS REFORMATŲ BAŽNYČIA

1525 VII 6 kuni-
gaikštis Albrechtas įsakė
reformuoti visas Prūsijos
kunigaikštystės bažny-
čias.

1898 m. buvo pradėta
naujos Tilžės reformatų
bažnyčios statyba pagal
Prūsijos vyriausybės pa-
tarėjo statyboms Kanitz-
ke's projektą. Bažnyčia
pašventinta 1900 m. ge-
gužės 18 dieną.

Tai buvo neogoti-
kinio stiliaus degtų plytų
statinys su aukštu smailiu bokštu ir keturiomis
mažesnėmis smailėmis kampuose. Bokšte buvo
įmontuoti du varpai. Bažnyčios interjeras buvo
paprastas ir kuklus: pagrindinė nava su šoninėmis
viškomis, kas yra būdinga ir skiria protestantų maldos
namus nuo kitų šventovių. Lubos skliautinės, sutei-
kdavusios bažnyčios erdvei didingumo, platumo.
Apsidėje (priekinėje dalyje) – trys vitražiniai langai, ant
nedidelio pakylėjimo – Dievo stolas, kairėje pusėje –
sakykla.

Antrojo pasaulinio karo metais bažnyčia buvo šiek
tiek apgadinta, bet iki 1970 m. neremontuojama ji
savaime nyko, nors stogas vis dar laikėsi. 1975 m. buvo
baigta ardyti, paliekant bokštą be smailės, o jos vietoje
pastatytas SDAALR (Savanoriška draugija armijai,
aviacijai ir laivynui remti) klubas.

InfoRef_LT

VILTIES LAIKAS SU WILLU GRAHAMU

Daugiau nei 28 tūkstančiai žmonių apsilankė
2011 m. spalio 29-30 dienomis Vilniaus *Siemens*
arenoje vykusiame *Vilties* festivalyje, kurį organizavo
Billo Grahamo evangelistinė asociacija (JAV) kartu su
daugiau nei 3 tūkst. savanorių iš įvairių Lietuvos
evangelinių Bažnyčių. Čia dalyvavo ir Lietuvoje gerai
žinoma organizacija *Samariečių krepšys*, kuri yra šios
amerikiečių organizacijos dalis, kasmet bendra-
darbiaujanti su krikščioniškomis organizacijomis ir
Lietuvoje.

2025 m. vasarą dauguma Lietuvos evangelinių
bažnyčių vadovų bei atstovų pasirašė ir išsiuntė
kvietimą šios organizacijos vadovams, prašydami vėl
atvykti į Lietuvą ir organizuoti evangelizacinį renginį.

Praėjus keliems mėnesiams, buvo gautas teigiamas
atsakymas, kad Vilniuje 2027 m. rugsėjo 18-19
dienomis *Billo Grahamo evangelistinė organizacija*
(BGEA) sutinka atvykti ir organizuoti evangelizacinį
renginį.

2025 m. spalio 18-19 dienomis Taline vyko BGEA
ir įvairių Estijoje veikiančių evangelinių Bažnyčių
organizuotas festivalis *Time of Hope with Will Graham*.
Šiame renginyje svečių teisėmis buvo pakviestos ir
Lietuvos bei Austrijos delegacijos. Austrijoje panašus
renginys planuojamas 2027 m. birželio mėn., o
Lietuvoje – rugsėjo 18-19 dienomis.

*Evangelinių Bažnyčių delegacija iš Lietuvos su
Willu Grahamu*

Lietuvos delegaciją sudarė penki evangelinių
bažnyčių atstovai ir vertėja. Delegacijos išvykos tikslas
buvo susipažinti su festivalio eiga, organizatoriais bei
organizaciniais ypatumais, renginio *virtuve* ir festivalio
dienos įvykiais ir pažvelgti į visa tai dalyvių ir
organizatorių akimis. Delegaciją sudarė trys
sekmininkų atstovai ir po vieną iš baptistų bei
reformatų. Reformatus atstovavo gen. superintendentas
kun. Raimondas Stankevičius.

Festivalio Taline organizatoriai informavo, kad per dvi dienas renginyje dalyvavo apie 9 tūkstančiai žmonių, programoje krikščioniškus kūrinius atliko žinomi visame pasaulyje atlikėjai – grupė *The Afters* ir Aaron Shust bei Estijoje žinomos krikščioniškos šlovavimo grupės. Dievo Žodį skelbė garsaus pamokslininko Billo Grahama anūkas Villas Grahamas. Organizatoriai teigė, kad virš 700 festivalio dalyvių priėmė sprendimą sekti Kristumi. Pusė jų – jaunimas ir paaugliai nuo 10 iki 25 metų.

Lietuvos delegacijai buvo parodytas itin didelis dėmesys, vyko susitikimas su pagrindiniu festivalio pamokslininku Villu Grahamu – BGEA evangelistu, Viktoru Hammu – BGEA viceprezidentu, Talino festivalio direktoriumi dr. Jógvannu Zachariassenu, kuris taip pat yra ir BGEA Šiaurės Europos regiono vadovas ir su komandos nariais. Ši komanda organizuos ir *Vilties festivalio* pasiruošimą Vilniuje 2027 metais. Lietuvos delegacija buvo supažindinta su festivalio užkulisiais – techninių darbuotojų, aptarnavimo, personalo bei savanorių veikla. Visus šiuos darbus lydėjo Malda ir Dievo Žodis.

Kelionė į Taliną paliko gilią dvasinę ir praktinę patirtį. Delegacijos nariai pamatė, kokią vienybę ir įkvėpimą gali sukurti bendras tikslas – Evangelijos skelbimas, ir įsitikino, kad panašus renginys Lietuvoje gali turėti svarią įtaką mūsų šalies dvasiniam augimui.

Šioje kelionėje dalyvavęs kun. Raimondas Stankevičius, radęs laisvo laiko, dar susitiko su gerai pažįstamu ne tik biržiečiams, bet ir visiems Lietuvos reformatams, Estijoje tarnaujančiu Metodistų Bažnyčios kunigu Andrusu Kasku ir jo žmona Jelena, aplankė Talino metodistų Bažnyčios bei Teologijos seminarijos pastatą.

Festivalio antrąją dieną Lietuvos delegaciją aplankė Estijos metodistų Bažnyčios superintendantas Robertas Tserenkovas. Su juo kun. Raimondas Stankevičius aptarė bendradarbiavimo galimybes bei gerą kun. Andraus Kasko ir jo žmonos Jelenos tarnavimo patirtį Lietuvoje ir Biržuose.

Pokalbis su Estijos Metodistų Bažnyčios superintendentu Robertu Tserenkovu

Lietuvos evangelikų reformatų dvasininkai reguliariai renkasi į Dvasininkų sesijas aptarti tarnystės ypatumų, Bažnyčios iššūkių, kasdienių ir nekasdienių dvasininkų reikalų. Spalio 29 dieną Dvasininkų sesijos metu kun. Raimondas Stankevičius pasidalino įspūdžiais iš kelionės į Taliną, vyko diskusija, ar tikslinga Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčiai dalyvauti artėjančiame renginyje Vilniuje, 2027 m. rugsėjo 18-19 dienomis. Dvasininkai išreiškė palaikymą šio renginio organizatoriams iš BGEA ir Lietuvos evangelinio tikėjimo krikščionių sąjungai (sekmininkų) Lietuvoje, kuri, panašu, labiausiai yra pasirūpusi jungtis prie šio renginio organizavimo iššūkių. Ar dalyvauti ir kaip, reformatų dvasininkai rekomenduoja apsispręsti parapijose ir, jei dalyvaus, tai daryti savarankiškai.

Viešpats yra suverenų, Jis yra Visagalis ir Jo malonės, Jo dovanos gali pasireikšti mums labai netikėtai, todėl turime pasitikėti Jo valia ir veikimu ne tik masiniuose renginiuose, bet ir individualiuose, asmeniniuose susitikimuose, pokalbiuose ar kasdieninėje tarnystėje.

InfoRef_LT

DAUGIAU NEI PERGALĖS – 2025-IEJI

Prabėgo dar viena savaitė stovykloje *Daugiau nei Pergalės*. Atrodo, kad dar visai neseniai pradėjome organizuoti stovyklas, o jau ir 16-as kartas praėjo!

Per tiek metų pasikeitė ne tik vaikai, bet ir vadovai, dvasiniai vedliai, veiklos, vieta, laikas ir t.t. Bet pagrindinis dalykas, kuris nesikeičia – tai kiekvienais metais, tą savaitę, mes visi susiburiame saugiame ir jaukiame stovyklos burbule, kur nagrinėjame Dievo Žodį, giedame Jam giesmes, žaidžiame futbolą ir būname tik dėl vaikų, ir su vaikais.

Šiais metais mums pasisekė – turėjome visą būrį žurnalistų, kurie konkrečiai, dažniausiai – aiškiai, kūrybingai, nors ir ne visada su entuziazmu, bet *nevyniodami nieko į vatą*, rinko informaciją ir išvalgas apie stovyklą. Na, o visus jų pastebėjimus sudėjome į *Daugiau nei Pergalės* laikraštuką.

Simona Česnakaitė

Direktorės Eglės pastebėjimai *Daugiau nei Pergalės* laikraštuke: Atrodo, taip neseniai visi nedrąsiai įžengėme į Akademijos gimnaziją, ieškodami pažįstamų veidų. O dabar ... jau visi vieni kitus pažįstame, turime pravardes, savo juokelius, gal net slaptus ženklus susikūrė.

Tikiuosi, kad Jums, kaip ir man neprailgo ši savaitė, kažką naujo sužinojome, kažko išmokome, susiradome draugų. Tikiu, kad kiekvienas iš Jūsų išsiveš širdelėse po lašelį gėrio, šilumos ir Dievo meilės.

Vaikai, sėkmės beatostogaujant ir kitais mokslo metais.

Vadovai, sėkmės toliau kuriant nuostabius įspūdžius ir išgyvenimus (kaip dabar madinga sakyti - patyrimines dovanas) sau ir aplinkiniams.

Eilėraštis apie stovyklą

Atvažiuovom į stovyklą,
Padainuoti ir pašokti,
Pasportuoti ir nugriūti,
Atsikelti ir padūkti.
Čia tikrai bus nenuobodu:
Bus daug pokalbių, linksmybių, juoko,
Ir naujų draugų aruodas.

Marija ir Vakarė

GERA BŪTI KARTU KRISTUJE

Visus metus po pamaldų vykusius Nemunėlio Radviliškio ir Papilio evangelikų reformatų parapijų senjorų susitikimus vainikavo rugpjūtį vykusio stovykla, surengta pajūryje. Dvi dienos, praleistos dvasinėje bendrystėje, susitinkant su broliais reformatais ir liuteronais, apdovanojo naujomis patirtimis, įžiebė norą dar plačiau atverti akis ir širdis, tęsti krikščionišką bendravimą. *Norėjosi parodyti, kaip gera būti kartu, kai jungia tikėjimas*, – vieną iš projekto tikslų įvardija jo sumanytoja kunigė Sigita Veinzierl.

Prie Klaipėdos evangelikų liuteronų bažnyčios

Bendrystės džiaugsmas be amžiaus ribų

Kunigė S. Veinzierl turi ilgametę stovyklų organizavimo patirtį. Ji jau du dešimtmečius buria vaikus, jaunimą, šeimas, ruošia juos konfirmacijai.

O šią vasarą atėjo laikas seniai brandintam sumanymui – leistis į dvasinę kelionę su vyresnio amžiaus parapijiečiais. Tai tapo nauja patirtimi, kuri, galbūt, virs tradicija.

Nemunėlio Radviliškio, Papilio, Biržų, parapijose dažnai iš vyresnių žmonių girdėdavau, kad visiems yra stovyklos, nėra tik jiems, senjorams. Seniai turėjau mintį pakviesti juos į kelionę, tarsi į mini stovyklą, parodyti, kaip yra gera išvažiuoti, pamatyti, prisiliesti prie istorijos, mūsų praeities. Juk ir vyresni žmonės tikėjimo šeimoje gali jaustis visaverčiai, džiaugtis bendryste tiek su vyresniais, tiek su jaunesniais jos nariais. Norėjau, kad jie visa tai gyvai išgyventų, pajautų, koks stiprus per tikėjimą mus vienijantis ryšys, – sumanymo tikslais dalijasi S. Veinzierl.

Kelionės kryptis nuo pat pradžių buvo aiški. Rūpėjo aplankyti istorines reformatų parapijas, susitikti su broliais liuteronais, kunigu Reinholdu Moru, daugiau nei prieš du dešimtmečius dirbusiu Biržuose, daugelio vyresnio amžiaus parapijiečių gerai prisimenamu. Kelionė tapo prasminga įžanga į žiemos sezonui parapijų namuose numatytas Biblijos studijas vyresnio amžiaus tikintiesiems.

Norėjosi parodyti, kaip gera būti kartu. Būtent todėl pradėjome nuo linksmesnių dalykų – ekskursijos, o toliau, jau susipažinę, pabendraavę, praturtėję tais pačiais įspūdžiais, keliausime Biblijos puslapiams. Džiugino, kad ekskursijoje dalyvavo ne vien vyresnieji, buvo ir vaikai, ir jaunimo. Važiavo žmonės iš visos Lietuvos, nes iš mūsų parapijų nesusirinko tiek daug, kiek norėjosi. Pakviesti vyresnio amžiaus žmogų, ypač iš kaimo, nėra lengva, atsiranda įvairių priežasčių – tai reikalai, tai sveikata neleidžia. Bet tie, kas prisijungė, labai džiaugėsi, o kas nesiryžo, vėliau, klausydamiesi kelionės įspūdžių, apgailestavo ir planavo prisijungti kita proga, – pasakoja kunigė Sigita, iš viso į kelionę subūrusi 27 tikinčiuosius iš Papilio, Nemunėlio Radviliškio, Biržų, Panevėžio, Vilniaus.

Kalbėdama apie kelionės patirtis, tą kartu praleistų dienų vaisius, S. Veinzierl svarsto, kad šiandien jas dar sunku apibendrinti: dvasinėms dovanoms įvertinti kartais prireikia ir dešimtmečio. Tačiau akivaizdu, kad įspūdžiai neblėsta – tebegyvuoja šiai temai suburta grupė socialiniuose tinkluose, aktyviai dalijamasi kelionėje patirtais atradimais.

Kelionės maršrutus dėlėjusiai kunigėi Sigitai jų taip pat netrūko. Vienas ryškiausių – pirmą kartą teko apsilankyti Kelmės evangelikų liuteronų bažnyčioje, kurioje kadaise meldėsi reformatai, o šiandien jiems tepriklauso klebonija. Kelmės evangelikų liuteronų parapijos pirmininkas Donatas Zavadskis papasakojo bažnyčios istoriją, ją papildė kartu keliavusi biržietė Inga Jasėnienė. Pakeliui į pajūrį, kur laukė nakvynė, Kelmė buvo pirmoji keliauninkų stotelė.

Plokšti pajūrio akmenukai – Biblijos žodžiams iliustruoti

Kita diena prasidėjo edukacija Klaipėdos krašto paveldo tema.

Kai kurie iš mūsų šiame krašte buvo seniai nesilankę, net kelias dešimtis metų, tad norėjosi pateikti kuo daugiau etnokultūrinių, istorinių žinių, priminti, kad Klaipėdos krašto istorija taip pat susijusi su reformatais. Kalbėjome apie Mažosios Lietuvos gyventojus, jų tradicijas, apžiūrėjome ekspoziciją, ragavome kafijos – tradicinio Mažosios Lietuvos regiono gėrimo. Vėliau apsilankėme toje vietoje, kur miesto centre, Tiltų gatvėje, stovėjo reformatų bažnyčia, XIX amžiaus pradžioje jungusi 300 tikinčiųjų parapiją.

Turėjome labai gražią išvyką į marias ir jūrą. Rūpėjo, kad žmonės pajustų džiaugsmą, pamatytų gamtos, Dievo kūrinijos grožį. Kelias valandas plaukiojome po uosto akvatoriją, klausydami mūsų tikėjimo sesės Dijanos Pėlikienės. Ji yra klaipėdiškė, domisi istorija, tad pasakojo mums apie atskirus pastatus, salas, jūros vartų statybą, uosto įrangą, kitus jai puikiai žinomus dalykus. Pamatėme ir suskystintųjų gamtinių dujų terminalą Independence, – S. Veinzierl sako, kad dauguma keliautojų šį mūsų energetinės nepriklausomybės simbolį pamatė pirmą kartą, taip pat praturtėjo naujomis žiniomis bei išpūdžiais.

Išlipus į krantą, laukė susitikimas su tikėjimo broliais liuteronais, pakvietusiais apžiūrėti vietą, kur kadaise stovėjo Šv. Jono bažnyčia, o šiandien telikę senieji pamatai. Liuteronai yra pasiryžę bažnyčią atstatyti, tačiau susiduriama su sunkumais.

Po vakarienes keliauninkai rinkosi į vakaro apmąstymą apie Dovydą ir Galijotą. Jam iliustruoti puikiai tiko tos dienos išpūdžiai. Kunigei Sigitai pasiūlius pasirinkti plokščių akmenų, kai kam tai pasirodė neįmanoma užduotis, nes jūros krantas nubarstytas baltu smėliuku, o akmenėlių lyg ir nematyti.

Dovydo ir Galijoto pavyzdys rodo, kad nėra neįmanomų dalykų – su Dievu viskas yra įmanoma, pasijuokėme, net ir rasti plokščią akmenuką puriame pajūrio smėlyje. Žmonės juos nusispalvino ir pasiėmė kaip priminimą su užrašyta Biblijos eilute iš Pirmosios Samuelio knygos septynioliktojo skyriaus: Viską galiu su Dievu, – pasakoja S. Veinzierl, pridurdama, kad po plokščią akmenuką iš pajūrio parsinešė kiekvienas ir tai tapo įdomiu patyrimu, apmąstant vakaro temą.

Poilsiavietėje Melnragėje, kurioje keliautojai apsisusto, buvo surengtas vakaro piknikas – su laužu ant jūros kranto, vaišėmis po atviru dangumi. Linksmi bendraujant, dalijantis dienos išpūdžiais atsirado laiko ir pasimokyti kitos dienos pamaldų giesmę. Šią akimirką primena nuotaikingas filmukas: laukdami, kol įsikurs laužas, visi gieda laikydami rankose kepimui paruoštas dešreles.

Išnykusios bažnyčios – praeities pamoka dabarčiai

Kitą rytą laukė pamaldos evangelikų liuteronų bažnyčioje. Svečiai sugiedojo giesmę, S. Veinzierl pasidalijo trumpu apmąstymu apie svetingumą. Vėliau visi buvo pakviesti prie pietų stalo pabendrauti su liuteronų parapija.

Kadangi, prieš atvažiuodama į Biržus, esu tarnavusi Klaipėdoje, sutikau ir savo parapijiečių, kurie ateina pasiklausyti liuteronų pamaldų. Man tai buvo labai jautrus susitikimas, – prisipažįsta kunigė Sigita.

Pajudėjus namų link, kelias vedė pro Šiluvą. Šis Raseinių rajono miestelis garsėja Šilinių atlidais, katalikams jis yra šventovė, vieta, kur apsireiškė Mergelė Marija. O tai, kad Šiluva reikšminga ir mūsų tikėjimui kaip buvęs reformatų centras Žemaitijoje – primirštas bažnyčios istorijos puslapis. Šis faktas daug kam sukėlė nuostabą, net istorija besidomintys kelionės dalyviai apie Šiluvoje reformatų paliktą pėdsaką nebuvo girdėję.

Kelmės ev. reformatų bažnyčioje su liuteronų parapijos tarybos pirmininku Donatu Zavadskiu

Liūdnam pajuokavome, kad tai išnykusių bažnyčių ekskursija – Kelmėje, Klaipėdoje, Šiluvoje... Kviečiau pagalvoti, ką mes galime padaryti, kad neišnyktų dabartinės bažnyčios, parapijos – kaip turime elgtis, kur kreipti savo pastangas, tikėjimo viltis. Turime parodyti, kas yra išnykę, bet iš to daryti išvadas, – prisimint šiuos tikslus, S. Veinzierl pabrėžia kiekvieno iš mūsų dvasinę atsakomybę.

Kiekvienam kelionės dalyviui ji įteikė gertuvę su užrašytais Jono evangelijos 4 skyriaus 14 eilutės žodžiais, kuriuos Jėzus pasakė samarietei kalbėdamas prie šulinio: *Kas gers vandenį, kurį aš duodu, niekada netrokš. Kunigė Sigita palinkėjo, kad jų gertuvės niekada neišdžiūtų, visada būtų pilnos gyvo vandens.*

Man svarbu, kad žmonės turėtų kažką tokio po ranka. Ar gertuvę su evangelijos žodžiais, ar tą plokščią akmenuką, kurį, kai bus labai sunku, galima išsitraukti ir prisiminti Dovydo akmenį – mažą akmenėlį, kuriuo jis užmušė didelį priešą, didelę bėdą. Mes irgi galime tą padaryti. Tai yra tiesiog simboliai, bet kasdienybėje, į kurią tenka grįžti, jie reikalingi, – neabejoja ji.

Lydėjo neapsakomas jausmas ir ramybė

Tokiais žodžiais apibendrina kelionę joje dalyvavusi Papilio vargonininkė Vigilija Macienė.

Parapijietė tebegyvena išpūdžiais ir su dėkingumu prisimena pastangas tų, kurie prisidėjo prie kelionės organizavimo ir puikios atmosferos kūrimo:

Ekskursija labai patiko. Patiko viskas – ir laiko planavimas (viskas puikiai sustyguota), ir pats ekskursijos turinys. Buvo įdomu, smagu ir gera būti bendrystėje. Ypatingai patiko išvyka laivu, taip pat rytas, kai tiesiog galėjom atsikėlę nueiti prie jūros (nes buvome apsistoję labai netoli), ir, klausantis bangų ošimo, išgerti kavos. Visą tą laiką lydėjo neapsakomas jausmas ir ramybė.

Už tai esu labai dėkinga mūsų parapijos kunigui Sigitai. Čia jos nuopelnas, nes nuolat jautėmės jos rūpestį, ar nieko netrūksta, ar nešalta, ar nealkani, nors tikrai nieko netrūko.

Ilgai prisiminsiu, kaip vakare ruošėmės rytojau dienai – pamaldoms ir repetavome giesmę Už rankų imk meilingai, kaip dekoravome parsineštus nuo pakrantės akmenukus.

O klaipėdiškiai, kurie mus globojo, atrode lyg būtų giminės. Žodžiu, jautėmės savi ir laukiami.

Didelis ačiū kunigui Sigitai, kuri įdėjo tikrai daug pastangų, jog ekskursija būtų sklaidi ir įsimintina.

Parama iš Bažnyčios ir savivaldybės

Įgyvendinti kelionės planus S. Veinzierl padėjo iš dviejų šaltinių gautas finansavimas. Prieš trejus metus sukurto projekto įgyvendinimui lėšas skyrė Reformatų Bažnyčia, nukreipdama tikslines vokiečių GAW fondo lėšas šiam projektui, ir Biržų rajono savivaldybė, skirdama finansavimą iš religinėms bendruomenėms paremti skirtų lėšų.

Pateikiau savivaldybei projektą, pavyko laimėti solidžią sumą. Džiugu, nes ankstesniais kartais parama būdavo mažesnė. Šįkart mums padėjo tai, kad turėjome ir kito šaltinio finansavimą – atitikome svarbius kriterijus. Dalį gautų lėšų skyrėme ūkiniams poreikiams – įsigijome traktorių žolei pjauti, ekraną filmams demonstruoti, užsisakėme duris. Ekskursija taip pat buvo įtraukta kaip projekto dalis, tad užteko ir jai, – vardija S. Veinzierl.

Jūratė Kiliulienė

REFORMACIJOS DIENOS MINĖJIMAS VILNIUJE

*Reformacijos dienos vakaro pamaldos Vilniuje
Viktorijos Liauškaitės nuotrauka*

Spalio 31-oji – kaip visada brangi data mums, evangelikams reformatams. Tą dieną šventėme jau 508-ąją Reformacijos gimtadienį. Gausiai susirinkome šia proga bei giedojome ir vieno iš Reformacijos pradininkų – Martyno Liuterio – giesmę *Krikščionys, džiaukimės didžiai*.

InfoRef_LT

Dievo vyras, Reformacijos idėjų ir Dievo Žodžio skelbėjas Teodoras Beza rašė:

Tavo Gyvenimo Žodis visuomet buvo ir pasilieka tarp mūsų, ištikimai sukauptas Šventojo Rašto puslapiuose <...>Tavo šlovės paveikslas, Tavo karalystės įsakymas, dangaus kopėčios, rojaus vartai, išgelbėjimo trimitas.

„KRIKŠČIONYS, DŽIAUKIMĖS DIDŽIAI“

Ein Christliches Lied Doctors Martin Luthers
 Martin Luthers/De vnausprechliche
 Gnaden Gottes vnd des rechten
 Glaubens Begreiffend.

¶ *Um fter auch lieben Christen gmeyn.*

¶ *Um fter auch lieben Christen gmeyn/ Vnd laß vns fröhlich singen/ Das wir getrost vnd all in ein/ Mit lust vnd liebe singen/ Was got an vns gewendet hat/ Vnd sein süße wunder that/ Gar thut hat er erworben.*

¶ *Dem Teuffelich gefangen lag/ Im todt waren ich verlor/ Mein sünd mich quälte noch den tag/ Darinn ich war gefeuen/ Ich vnd auch ymmer tieffer vnd/ Es war kein güte am leben mein/ Die sünde hat mich befüen.*

¶ *Ein güte werck die gelten nicht/ Es war mit in verdoten/ Der frey will haffet got genöt/ Er war am güte erforden/ Die angst mich zu verweyffeln treys/ Das nichts dann sterben sey mir sleys/ Zur hellen mülich fincken.*

¶ *Do danckst Got in ewigkait/ Mein elend vber massen/ Er dacht an sein Garbergsigkait/ Er wolt mir helfen laffen/ Er wandt zu mir das vater barm/ Es war bey mir fürvaz kam schertz/ Er lieff sein bestes toffen.*

¶ *Er sprach zu seinem lieben son/ Die zeyt ist bis zur Garmen/ Jar byn mein bergem werde frou/ Vnd sey das bayl dem armen/ Vnd helf im auf der sünden not/ Er wäge für in den pitern todt/ Vnd laß in mir die leben.*

¶ *Der sin dem vater gehorsam wart/ Er kam zu mir auff erden/ Von einer juncffraw cam vñ zart/ Er solt mein stücker werden/ Gar haimlich firt er sin gewalt/ Er gieng in meiner armen gaitle/ Der teuffel wolt er fangen.*

¶ *Er sprach zu mir halt dich an mich/ Es sol die vps gelingen/ Ich ges mich selber gang für dich/ Da wol ich für dich ringen/ Da ich sin den vñ du bist mein/ Vnd wo ich sleys solt sin/ Das sol der sünde nicht scheyden.*

¶ *Der teuffel wirt er mit mein plüt/ Darin mein leben rausen/ Das leyde ich alle die s güt/ Das halt mir siften glauen/ Der todt verchlingt das leben mein/ Mein vnschütet trege die sünden den/ Da siften selig warden.*

¶ *Ein bynd zu dem vater mein/ Gar ich vß dem leben/ Da vil ich den der mauffen den/ Den geiff vilich die ges/ Der dich im tröst auf rüffen sol/ Vnd lern mich erkennen wol/ Vnd in der werheit leyten.*

Kokia yra Reformacijos esmė? Ką atrado pirmieji reformatoriai, kaip Martynas Liuteris ar Ulrichas Cvinglis? Kodėl tiek daug žmonių nuoširdžiai pasveikino jų reformas? Kas tada, apie 1520-uosius metus, įvyko ir Vokietijoje, ir Šveicarijoje, kad vis dar minime šio judėjimo pradžia?

Pati pirmoji Martyno Liuterio parašyta giesmė mums duoda pagrindinį atsakymą. Vitenbergo universiteto teologijos profesorius bei kunigas buvo didelis muzikos mylėtojas, ją laikė vienu iš svarbiausių menų. Reformatorius įvedė giesmių giedojimą visų pamaldų metu ir pats sukūrė nemažai giesmių. Seniausia Liuterio sukurta kompozicija nebuvo giesmė, o labiau daina ar baladė. Joje jis aprašo pirmųjų evangelikų kankinių mirtį Antverpene. Netrukus po to, 1523 m. vasaros pabaigoje, Liuteris sueiliavo giesmę *Krikščionys, džiaukimės didžiai* (*Krikščioniškos giesmės* nr. 365; nauja versija: *Krikščionys, džiaukitės didžiai*, žr. liuteronugiesmes.lt). Ši pirmoji jo giesmė buvo ir pirmoji pirmame evangelikų giesmyne, 1524 metais Niurnberge išleistoje *A štuonių giesmių knygoje*.

Liuteronų pamaldų tvarkoje būtent *Krikščionys, džiaukimės didžiai* yra skirta Reformacijos dienai. Nes giesmė kuo puikiau nurodo reformatorių skelbiamos žinios centrą – Evangeliją. Giesmėje vaizduojamas žmogaus vargas be Dievo, jo bejėgiškumas ir paklydimas; paskui Liuteris pereina prie Dievo veiksmų, Jėzaus aukos ir malonės dovanos; pabaigoje jis viską pritaiko krikščioniškam gyvenimui. O pats pirmas posmas yra įvadas ir kartu santrauka: visi krikščionys raginami džiaugtis, linksmi giedoti ir nuoširdžiai dėkoti *Už Jo malonę, stebuklus, / Mūs atpirkimui atliktus, / Kurie brangiai kainavo*.

Dievo malonė, Jo padovanotas naujasis gyvenimas, yra krikščionių džiaugsmo pagrindas. Šis stebuklas tikintiesiems yra *saldus* (kaip sakoma vokiškame tekste), o Dievui jis tikrai *brangiai kainavo*: Jis paaukoko *Geriausią ką turėjo* – savo Sūnų (4 posm.).

Reformatoriai ima ir vėl atranda Gerosios naujienos saldumą, išvalo klaidingų mokymų purvą ir suteikia visiems tikintiesiems priežastį tikrai džiaugtis Dievo gerumu bei dosnumu. Todėl visos Reformacijos didžioji antraštė galėtų būti *džiaugsmas!* Gaila, kad džiaugsmą retai siejame su Reformacija.

Po įvadinio pirmojo posmo eina dvi giesmės dalys: antras ir trečias posmas apie puolusio žmogaus vargą, paskui nuo ketvirto posmo pristatoma Dievo gelbstinti veikla. Įdomu, kad giesmėje randame net tris kalbėtojus: pirmoje dalyje kalba žmogus (*aš*), nuo penkto posmo eina Dievo Tėvo žodžiai, o nuo septintojo kalba Dievo Sūnus, Jėzus Kristus. Jis mini ir Šventąją Dvasią, tad patvirtinama, jog gelbstinčioje veikloje dalyvauja visi trys Trejybės asmenys.

Liuterio giesmė *Krikščionys, džiaukitės didžiai* yra tikras šedevras. Peržiūrėkime tekstą atidžiau. Giesmė pabrėžia tris svarbius dalykus: blogoji naujiena, tėviška širdis ir vienybė su Kristumi. Šiuos akcentus ir aptarkime.

Blogoji naujiena

Tarp pirmojo ir antrojo posmo įvyksta tikras lūžis, nuotaika radikaliai pasikeičia: pradžioje tryškęs linksmumas ir džiaugsmas pereina į liūdesį ir aimanas: *Šėtonas vargino mane, / Mirtis visur sekiojo, / Buvau paklydęs kelyje, / Ir kaltės neatstojo*. Dviejuose posmuose Liuteris trumpai, bet tiksliai ir vaizdingai apibūdina žmogaus dvasinę būklę – žmogaus vargą dėl nuodėmės. Tai puiki kai kurių Naujojo Testamento minčių santrauka: po nuopuolio žmonės ne vien tik dvasiškai sunkiai serga, bet jie yra *nuodėmės vergai* (Rom 6,17) ir netgi *mirę* nuodėmėse (Ef 2,1).

Nuodėmė paveikia visą žmogų – jo gebėjimus, valią, emocijas, kūną, geismus, protą ir mąstymą. Nuodėminga prigimtis žmogų lydi *visur, kaltės neatstojo* (2 posm.), nes puolęs žmogus nusigręžia nuo Dievo ir dėl to nuolat linksta į visokią blogį. Ir koks gi viso to rezultatas: *Užpuolė sielą neviltis, / Kad man belieka tik mirtis / Ir pragaran nugrimzti* (3 posm.). Kadangi *nuodėmė buvo mane apsėdusi*, kaip antrojo posmo pabaigoje vokiškame originale rašoma, tai šitokio gyvenimo trajektoriją apibūdina žodžiai *vis gilyn* ir *nugrimzti*.

Eilės tvarka šioje giesmėje yra ta pati kaip *Heidelbergo katekizme*: pirma blogoji naujiena, paskui geroji; pirma savo vargo be Dievo suvokimas, o tada troškimas būti išgelbėtam; pirma tikras savęs pažinimas, o tik po to džiaugsmas. Tai reiškia, kad egzistuoja tikrai dvi alternatyvos: arba *aš priklausau Kristui* ir seku Juo, kaip aprašyta septintajame posme; tada ir tik tada galiu sakyti *Buvau paklydęs* ir nelaisvas, *buvau* be vilties ir paguodos. Arba lieka antroji alternatyva: kad *aš vis dar esu* tokioje padėtyje, kurią Liuteris aprašo pirmoje dalyje – nes tikrojo savęs suvokimo ir pažinimo dar nesu patyręs.

Antrame posme į akis krenta pirmojo asmens įvardžių kiekis. *Šėtonas vargino mane, Aš vargšas vis gilyn kritau.* Vokiškame tekste tai matosi dar geriau: vien antrame posme keturis kartus minimas įvardis *aš*, du kartus *mane*, vieną kartą *man*. Liuteris tarsi kalte kala į galvą: tai liečia kiekvieną žmogų – mane ir tave – *asmeniškai*; arba mes galime susitapatinti su tais žodžiais, arba ne. Jis nori pasakyti: net negalvok, kad su tavimi tai nieko bendro neturi. Net nebandyk pirštu rodyti tik į kitus – į tariamai tikrai tamsius žmones, į žiauriai ir piktavališkai darančius, į monstrus ir žmogėdras. Be Išganytojo, be ryšio su Jėzumi Kristumi, visi krinta gilyn – net ir tie, kurie laiko save geraisiais.

Pats žmogus negeba išsilaisvinti iš tokio vargo. Labai evangelikiškai Liuteris rašo trečiojo posmo pradžioje: *Negelbėjo geri darbai, / Nes buvo nevertingi, / Netiko Dievui jie visai, / Savimeilėj pradingę.* Savimeilė, anot Bažnyčios tėvo Aurelijaus Augustino, būtent šis žodis apibūdina neišgelbėtus žmones. Savo svarbiausiame veikale *Apie Dievo valstybę* jis atskiria dvi pagrindines žmonių grupes. *Didysis skirtumas, kuris atskiria jas vieną nuo kitos, yra čia meilė Dievui, tenai meilė sau*, čia nuolankumas, tenai puikybė (*Civ. Dei* XIV,13). Savimeilė *ieško garbės iš žmonių, [meilė Dievui] didžiausią garbę randa Dieve* (XIV,28). Augustino antitezė yra labai aiški: arba myli ir garbini Dievą, arba myli ir garbini pats save. O savimeilė užkrečia ir sugadina net pačius geriausius darbus.

Tėviška širdis

Ketvirtu posmu prasideda giesmės antroji dalis. Nuodėmingas žmogus yra beviltiškoje būklėje, be jokios teisės į išgelbėjimą. Išgelbėjimas vien dėl to yra įmanomas, kad Dievas širdyje yra ir gailestingas. Be Dievo gailestingumo negali būti jokio išgelbėjimo ir jokio krikščionių džiaugsmo. Vokiškame originale posmo pirmoji ir antroji eilutės iš karto trimituoja: *Da jammert' Gott in Ewigkeit / Mein Elend übermaßen* – Dievas amžinybėje *didžiai apgailestauja* dėl mano vargo. Lietuviškas tekstas nuo trečios eilės sako šitaip: *Dievas pats iš pagailos / Panoro man padėti: / Iš savo tėviškos širdies / Jis paaukoko dėl manęs / Geriausia, ką turėjo.*

Štai didysis Evangelijos stebuklas: šventas, tobulai teisingas ir nesikeičiantis Dievas vis dėlto atsigrėžė į mane, nusidėjėlių, *panoro man padėti*. Bet kaip taip gali būti? Kodėl Jis gali sakyti pranašo Ozėjo knygoje *Mano širdis suminkštėjo, jaučiu tau [Izraelio tautai] gailestį* (Oz 11,8; Burbulio vert.)? Kaip *Šventasis* Dievas gali artintis prie nusidėjėlių *be pykčio*? (Oz 11,9)

Naujajame Testamente ši mįslė iš esmės išsprendžiama. Evangelijose matome, kad Jėzus įkūnijo Dievo gailestingumą. *Matydamas minias, jis gailėjosi žmonių, nes jie buvo suvargę ir apleisti...* (Mt 9,36). Vėl ir vėl rašoma *Jėzui pagailo jų* (Mt 14,14). Jis prisirišino prie žmonių, buvo su jais; bet Jėzus ne vien tik palietė juos – Jis *pakeitė* žmones, kad ir tokie didieji nusidėjėliai, kaip muitininkai ar prostitutės taptų Jo sekėjais, Dievo vaikais, Jį mylinčiais.

O kaip su Dievo teisėta rūstybe dėl žmogaus maišto, savimeilės ir nepaklusnumo? *Heidelbergo katekizmas* gerai aiškina: *Kristus... savo kūnu ir siela nešė Dievo rūstybę už visos žmonijos nuodėmes* (37 kl.). Pats Jėzus Kristus – Dievas ir žmogus – buvo ta auka, kuri malšino Dievo rūstybę ir kūrė išpirkimą. Dievo rūstybę reikėjo sušvelninti, ir Dievo meilė tai atliko. Pats šventosios meilės Dievas yra tas, kuris savo Sūnuje numirė, kad mes būtume sutaikyti su Juo. *Mes turėtume mokėti šią didžiulę kainą, bet Jis ją sumokėjo* – ir tai *Jam brangiai kainavo*.

Penktasis posmas leidžia tarsi pažvelgti į dangų ir suprasti, kaip Trejybės asmenys kartu išsprendė žmonijos problemą: *Jis [Dievas Tėvas] tarė Sūnui: 'Metas jau / Atpirkt nuodėminguosius. / Tu, mano mylimas Sūnau, / Išgelbėki kaltuosius, '... Tarp Tėvo ir Sūnaus, tarp Trejybės asmenų, amžinybėje vyko ir vyksta bendravimas, Jie kalbasi vienas su kitu. Tėvas tarė Sūnui, Jie susitarė išgelbėti žmones. Matome tam tikrą darbo pasidalijimą pačiame Dieve: Tėvas planavo, Sūnus atėjo į žemę, mirė ir prisikėlė, o Šv. Dvasia išganymą žmonėms pritaiko. Visi trys Trejybės asmenys sudarė tarpusavio *sandorą* žmonėms išgelbėti. Išganymo šaknys siekia patį Dievą pačioje amžinybėje – tai giliausia priežastis, dėl kurios galime ir turime didžiai džiaugtis.*

Vienybė su Kristumi

Septintasis posmas kaip ir penktas prasideda žodžiais *Jis tarė*. Bet šį kartą *Jis* yra Dievo Sūnus, Jėzus Kristus, ir Jis kalbėjo *man*, žmogui (kaip pabrėžtinai teigiama vok. tekste): *Seki tik mane, / Aš tau save aukosiu, / Kaip šventą auką už tave / Ir dėl tavęs kovosiu! / Tu mano vėl*, – kalbėjo Jis, – / *'Kur aš, ir tu ten būsi vis, / Mes mirtį nugalėsime.* Antrojo posmo pradžioje giedame *Šėtonas vargino mane*, ten aprašyta žmogaus *nelaisvė*. O šiame posme skamba Evangelijos *išlaisvinimo* žinia. Vokiečių posmo pabaigoje vėl minimas *priešas*, t. y. šėtonas, kuris negali tikinčiojo atskirti nuo Kristaus.

Posme grįžta pirmojo asmens įvardžiai *mane* ir *aš*. Bet čia tai jau yra Kristaus žodžiai. *Aš*, žmogus, esu įkalintas savo varge ir negaliu išsilaisvinti. Bet kitas atėjo, kitas *aš* tarė: *Aš tau save aukosiu*. Kalba vėl yra labai asmeniška: *už tave, dėl tavęs, tu mano vėl*. Dievas dovanoja save žmonėms – man ir tau – per Sūnų.

Posmo eilutės, kaip *Kur aš, ir tu ten būsi vis* poetiškai aprašo *vienybę su Kristumi* – išganymo pagrindą. Anglikonų teologas J. Stottas (1921–2011) rašė: *Būti krikščioniu visų pirma reiškia būti suvienytu su Kristumi (Life in Christ)*. Krikščionys yra tie, kurie yra *Kristuje Jėzuje* (Ef 1,1; Fil 1,1; Kol 1,2). Mes esame *Jame ir Jis mumyse* (1 Jn 4,13; žr. ir Jn 6,56). Vienybė su Kristumi, visų pirma, yra ne mūsų sprendimo, pastangų, siekių, atsidavimo ar pasiaukojimo rezultatas, o kyla iš Kristaus – *Jis* susivienija su žmogumi, todėl nuo ketvirto iki septinto posmo veikia vien Dievas – Tėvas ir Sūnus.

O ką turi daryti žmogus? *Seki tik mane*, pažodžiui galima versti *laikykis manęs, prisiglausk prie manęs*. Mes rankose neatsinešame nieko, tik prie Jėzaus ir Jo kryžiaus turime tvirtai laikytis. Tikėjimas yra mūsų *neturėjimo* ar *negebėjimo* išpažinimas. Mes artinamės prie Dievo visada kaip gaunantys. Gaila, kad aštuntasis posmas liko neišverstas (dėl to lietuviška giesmė yra tik su devyniais, o ne dešimčia posmų, kaip originalas). Būtent tame aštuntame posme minimas tikėjimas: *laikyk tvirtu tikėjimu* tai, ką Kristus už mus yra padaręs. Tikėjimo neminėjimas arba praleidimas yra rimtas trūkumas, nes būtent per Dvasią *ir tikėjimą* esame suvienijami su Jėzumi Kristumi (žr. pvz., Gal 3,26).

Tikėjimas sujungia su Kristumi. 1520 metais veikale *Apie krikščionio laisvę* Liuteris šios tiesos aiškinimui panaudoja santuokos metaforą: *Tikėjimas [...] sujungia sielą su Kristumi kaip sužadėtinę su sužadėtiniu. [...] Tai, ką turi Kristus, yra ir krikščionio. Visos gėrybės ir palaiminimai, kuriuos turi Kristus, priklauso ir sielai, o visas sielos ydas ir nuodėmes Kristus prisiima ant savęs. Nes jei Kristus – jaunikis, vadinasi, Jis turi pasiimti sau tai, kas priklauso Jo nuotakai, ir padovanoti jai tai, kas priklauso Jam.* (žr. visą tekstą *reformacija500.lt*)

Liuteris tai pavadina *linksmiais mainais* (liet. vertime – *puikus apsikeitimas*). Per tikėjimą – ir vien tik per tikėjimą – mes turime tai, ką turi ir Kristus: Jo teisumą ir pergalę, o Jis prisiima mūsų kaltę ir vargą, arba originalo aštuntojo posmo žodžiais: *Mano nekaltumas neša nuodėmę tavo.*

Dievas yra laisvai duodantis ir dovanojantis. Tėvas siuntė Sūnų, o Sūnus giesmės aštuntame posme siunčia Dvasią: *Šventa Dvasia tave čia guos, / Mane gerai pažinti duos / Ir ves į tikrą tiesą.* Ji padės atlikti tai, apie ką rašo devintas posmas: sekti Jėzumi, gyventi kaip Jis ir *keliu* gyvybės žengti. Tačiau tokios imperatyvų gausos (net penki nurodymai lietuviškame vertime!) originale nėra. Ten tiesiog parašyta, kad krikščionims reikia taip *daryti ir mokyti*, kaip Jėzus. Be to, vertime praleistas ir krikščioniškojo veikimo dvigubas tikslas: Dievo karalystės plėtra bei Dievo garbė.

Deja, giesmės lietuviškojo vertimo pabaigoje randame ir dar vieną trūkumą. Originalas dar štai kas rašoma: *saugokis žmogiškojo įstatymo, nes nuo jo sugenda brangusis lobis, tai tau sakau paskiausiai.* Veikale *Apie krikščionio laisvę* „teisingas tikėjimas Kristumi“ yra laikomas tuo brangiuoju lobiu. Tikėjimu priimame Dievo dovaną. Žmogus išganomas vien per tikėjimą. O saugotis turime nuo bandymų savo išgalvotais gerais ar religiniais darbais – žmonių įstatymais – prisidėti prie išgelbėjimo. Noras pačiam primokėti už dovaną ją sugadintų ir įžeistų dovanos davėją.

Lietuviškojo posmo *venkite, sekite, ženkite, vykdyti pasistenkit* turi savo vietą etikoje, krikščionio šventėjimo procese. Tačiau šioje giesmėje Liuterio akcentas yra kitoks: jis dar kartą pabrėžia evangelišką *sola fide* (vien per tikėjimą), *solus Christus* (vien Kristus) ir *sola gratia* (vien iš malonės).

Kokia yra Reformacijos esmė? Bažnyčios reformų judėjimo pradžioje, 1523 metais, Martynas Liuteris savo pirma giesme ragino visus krikščionis nuoširdžiai džiaugtis, giedoti ir dėkoti.

Tais pačiais metais Ulrichas Cvinglis iš Ciuricho rašė, kad *tiesos veidas linksmas*; ir: *tikrai tikintis žmogus, kuris žino savo sielos išganymą, ramybę ir džiaugsmą, negali pakęsti, kad jo artimas nežino tokių džiaugsmų.* Reformacijos amžiaus viduryje *Heidelbergo katekizmas* prasideda žodžiais apie paguodą ir viltį. Britų *Vestminsterio tikėjimo išpažinimas* ir du katekizmai žymi Reformacijos laikotarpio pabaigą. Pirmas Trumpojo katekizmo sakiny s skelbia: *Svarbiausias žmogaus tikslas yra šlovinti Dievą ir džiaugtis Juo per amžius.* Visi šie žodžiai perteikia Reformacijos esmę. Europos protestantai sutarė, kad galime iš tiesų džiaugtis Dievu ir rasti paguodą Jame. Nes Jis yra nepaprastai geras, malonus ir dosnus. Todėl visų laikų evangelikai pritaria Liuteriui: *Krikščionys, džiaukimės didžiai, / Visi linksmi giedokim, / Ir Dievui Tėvui nuoširdžiai / Linksmu balsu dėkokim.*

Kun. Holgeris Lahayne

REFORMACIJOS DIENOS MINĖJIME - APIE EVANGELIKŲ ŠVIETIMĄ

Šiomet Reformacijos diena paminėta įdomia diskusija apie evangelikų mokyklas ir švietimą Lietuvoje, vykusia Lietuvos mokslų akademijos Mažoje konferencijų salėje. Diskusijoje dalyvavo akad. prof. dr. Dainora Pociūtė, prof. dr. Aivas Ragauskas, doc. dr. Deimantas Karvelis. Minėjimas prasidėjo muzikiniu akordu – Reformacijos himnu *Tvirčiausia apsaugos pilis*, kurį iškilmingai sugiedojo Vilniaus ev. reformatų ansamblis *Giesmė*, vadovaujamas dr. Austės Nakienės. Dar vien muzikine dovana susirinkusius pasveikino Liudvikas Lahayne. Renginyje taip pat dalyvavo Kėdainių Šviesiosios gimnazijos, šiemet švenčiančios 400 metų jubiliejų, taip pat Vilniaus Martyno Mažvydo progimnazijos atstovai.

Susirinkome paminėti Reformacijos sąjūdį Europoje, prasidėjusį prieš 508 metus– 1517 m. spalio 31 dieną ant Vitenbergo bažnyčios durų vienuolis Martynas Liuteris prikėlė savo 95 tezes. Taip prasidėjo Reformacijos idėjų sklaidimas, kurios neilgai trukus pasiekė ir Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę.

Džiugu, kad Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos pastangomis Lietuvos Respublikos Seimas 2018 m. birželio 30 d. priėmė nutarimą: spalio 31-ąją, Reformacijos dieną, įrašyti į Lietuvos vastybės atmintinų dienų sąrašą. Taip ši diena tapo švenčiama, minima ne tik bažnyčiose, bet ir pasaulietiniame gyvenime, – taip susirinkusius pasveikino Draugijos pirmininkas Donatas Balčiauskas.

Mokslininkų diskusiją moderavo akad. prof. dr. Dainora Pociūtė: *XVII a. daugiakonfesinis Vilnius, ne tik kaimynai ir bičiuliai, bet ir riaušės, kuriose dalyvavo ir įvairių konfesijų gimnazistai (XVII a. Vilniuje dar vadinti "pauperibusais"). Vilniuje gimė pirmosios evangelikų mokyklos, tačiau XVII a., katalikiškos valstybės valdovo mieste, jos neturėjo sąlygų plėtotis. Užtat 1625 m. buvo įsteigtos dvi istorinių vaidmenį LDK evangelikų švietime suvaidinusios aukščiausio lygio gimnazijos – Kėdainiuose ir Slucke. Pastarąją dar XX a. pradžioje baigė ir Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos pirmininko Donato Balčiausko senelis, – dėstė D. Pociūtė ir, pabrėžusi, kokia svarbi bei plati yra nagrinėjama tema, pasiūlė diskusijos dalyviams, visų pirma, žvilgtelti į Reformacijos ištakas ir jos asmenybes.*

Doc. dr. Deimantas Karvelis atkreipė dėmesį, kad jau 1517 metais Martynas Liuteris savo tezėse paskelbia, jog krikščionis reikia mokyti. Martynas Mažvydas savo raštuose žodį mokslas pavartojo net 35 kartus. Ankstyvojoje protestantiškoje kultūroje M. Liuteris yra teologijos tėvas. O edukacijos tėvas liuteronizme yra Pilypas Melanchtonas, kuris net ir vadinosi Vokietijos mokytoju. P. Melanchtoną galime įvardinti pagrindine figūra, įkvėpusią ir visos protestantiškos Europos mokytojus. D. Karvelis paminėjo ir tai, jog į Kristų mokiniai kreipėsi Mokytojau. Renesanso epochos humanistai įvedė visiškai naują požiūrį į švietimo sistemą, į mokyklos, švietimo paskirtį to meto visuomenėje. Didieji reformatoriai – Jonas Kalvinas, Ulrichas Cvinglis ir kt. teigė, kad suaugusiam krikščioniui labai svarbu tiek dvasiškai, tiek intelektualiai šviestis.

D. Karvelis išsamiai dėstė, kodėl Reformacija laikoma viena ryškiausių dvasinių judėjimų krikščionybės istorijoje: *Nes ji pirmoji suvokė vieną naują dalyką, kad tikėjimo neužtenka skleisti. Tikėjimo reikia mokyti. M. Liuterį traukė ne tik bažnytinė reforma, bet ir švietimo reforma to meto visuomenėje. M. Liuteris yra parašęs kelis labai stiprius traktatus apie švietimą. Jo vizijoje išsilavinimas buvo galimybė geriau tarnauti Dievui bei parengti savo artimą, nes išsilavinęs žmogus geriau susidoroja su savo egzistenciniais iššūkiais nei žmogus be išsilavinimo. Štai citata iš Martyno Liuterio 1524 metų traktato, skirto visų Vokietijos miestų valdžioms, kodėl reikia steigti krikščioniškas mokyklas: „Mano mieli ponai, kasmet mes turim išleisti tokias dideles sumas ginklams, tiltams, keliams, užtvankoms, kad užtikrintume miestų žemiškąją gerovę, tai kodėl gi nepaskirti daug daugiau lėšų vargšui apleistam jaunimui?“ Manau, ši M. Liuterio mintis aktuali ir šių dienų kontekste. Didieji reformatoriai nors gyveno ištisų karų laikais, bet švietimui teikė prioritetą. Beje, ir asmeninė Liuterio švietimo patirtis irgi labai svarbi. Štai kaip Reformacijos tėvas pasisakė apie mokyklą, kurioje mokėsi: „Mano mokyklos mokytojai elgėsi su mumis, kaip kalėjimo prižiūrėtojai su vagimi. Mokykla priminė pragarą, skaistykla“. Tokioje Europos švietimo sistemoje augo ši iškili istorinė asmenybė. M. Liuteris mokyklą laikė vieta, skirta praturtinti vaiką įvairiomis žiniomis ir organizacija gebančia geriausiai išauklėti žmogų krikščioniškų dorybių dvasia. 16 a. pab. Vokietijoje jau buvo įkurtą per 100 liuteroniškų mokyklų.*

Tęsdamas pasisakymą apie tai, kodėl protestantams taip rūpėjo švietimo sistema, D. Karvelis pabrėžė, kad tai susiję su tuo, ką nauja atnešė pati Reformacija – suvokta, kad šalia bažnyčios ir šeimos reikalinga dar viena labai svarbi institucija – mokykla.

Prof. dr. Aivas Ragauskas dalinosi žiniomis apie Kėdainių Šviesiąją gimnaziją, kurios istorija siekia XVII a. pradžią ir yra glaudžiai susijusi su Reformacijos judėjimu Lietuvoje. *Šviesiojoje gimnazijoje buvo ugdomi ne tik Kėdainių, bet visos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės lyderiai. Ir ne bet kokie lyderiai, o evangelikų reformatų! Evangelikai reformatai – protestantiška konfesija, gyvavusi šalia evangelikų liuteronų ir XVII–XVIII amžiuje buvusi absoliučia mažuma. Vis tik ir Slucke, ir Kėdainiuose XVII amžiaus trečiame dešimtmetyje sukurtos gimnazijos užpildė vidurinio mokslo pakopą ir prisidėjo, kad šita bendruomenė galėtų ugdyti pirmiausia dvasininkus, – pabrėžė A. Ragauskas. – Antra – mokytojus, o trečia – bajorijos lyderius. Tai vyko ir Kėdainių gimnazijoje, ir Slucko, o ši buvo skirta rusėniškoms žemėms, nes tuo metu buvo Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė. Kalbėdami apie šį istorinį laikotarpį, turėtume galvoti ne apie dabartinės Lietuvos teritoriją, o apie Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę – visas kultūrinis, politinis ir ekonominis gyvenimas vyko būtent tos milžiniškos didvalstybės rėmuose.*

Pasak A. Ragauskos, tiek Kėdainių, tiek Slucko gimnazijose mokėsi mokiniai iš įvairių kraštų, kuriuos ugde iš skirtingų Europos šalių atvykę pedagogai. Mokslininkas išreiškė viltį, kad ateityje 400 metų jubiliejų švenčianti Kėdainių Šviesioji gimnazija vėl gali tapti tarptautiška. *Gal tos investicijos, puikūs pas-tatai, čia vykdomos veiklos leis Šviesiajai gimnazijai pasiekti labai aukštą lygį, ir čia vyks ne tik mokymo procesas, bet ir moksliniai tyrimai, kuriuose dalyvaus ir mokytojai, ir mokiniai. Juk Gymnasium Illustre - labai aukšto lygio vidurinio mokslo ugdymo įstaiga. Šis pavadinimas įpareigoja.*

Vakaras baigėsi nominalaus Lietuvos Reformacijos muziejaus, šiemet švenčiančio trisdešimtmetį, knygų paroda. Tarp 30 D. Pociūtės šiai parodai atrinktų leidinių buvo 1713 m. Sirvydo žodynas, eilė XVIII-XX a. pradžios Mažosios Lietuvos leidinių, XX a. pradžios evangelikų-reformatų giesmynai, tarp jų – 1910 metų Vilniaus bei 1917 metų Petrapilio leidimai, XX a. pirmosios pusės protestantizmo istoriografijos leidiniai, kitos senosios retos knygos.

Viktorija Liauškaitė

ISSN 2669-18

Vyr. redaktorius gen. superintendentas
kun. Raimondas Stankevičius
Redaktorė: **Dalija Gudliauskienė**
Leidiniui talkino:
Genovaitė Mikalajūnienė, Aurelija Arlauskienė,
Viktorija Liauškaitė, Jūratė Alina Kiliulienė, Rasa
Mikalajūnienė, Gražina Dagytė, Kęstutis Pulokas,
Viktoras Dagys.

Redakcija:
Pylimo 20-13, Vilnius,
Konsistorijos raštinė Vilniuje
Tel. +370 655 43678;
El. p. reformatu.zinia@ref.lt;
Leidėjai straipsnius taiso ir trumpina savo
nuožiūra

